



Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

Håndbog til kommuner om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

mørik | Mod ÆresRelaterede Konflikter

Kolofon

Udgivelse: Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

Udgivelsesår: 2018

Materialet er samlet og redigeret af
Styrelsen for International
Rekruttering og Integration

Layout/design: Mouret

ISBN elektronisk:
978-87-93445-14-7

ISBN tryk:

978-87-93445-15-4

Publikationen kan downloades på:

[http://uim.dk/arbejdsomrader/
aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-
-social-kontrol/tilbud-og-vaerktojer-
til-fagfolk/bibliotek-1/bibliotek](http://uim.dk/arbejdsomrader/aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol/tilbud-og-vaerktojer-til-fagfolk/bibliotek-1/bibliotek)

Der kan frit citeres fra publikationen
med angivelse af kilde.

Håndbog til kommuner om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol

Indledning

Denne håndbog har til formål at understøtte sagsbehandlere og den kommunale ledelse i at forebygge og håndtere sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Håndbogen omfatter både indsatsen for børn og unge under 18 år og indsatsen i forhold til voksne.

Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol har gennem længere tid været genstand for stigende opmærksomhed, og den danske indsats mod æresrelaterede konflikter går flere år tilbage. Den første egentlige handlingsplan blev lanceret i 2012; *National strategi mod æresrelaterede konflikter*. Den blev i 2016 suppleret af *National handlingsplan til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*, som bygger videre på tidligere fokusområder og viden. Indsatsen er placeret under Udlændinge- og Integrationsministeriet og består blandt andet af en styrket akutindsats, forstærket opkvalificering af fagfolk, øget støtte til unge, der siger fra overfor negativ social kontrol samt af nye undersøgelser, forskning og metodeudvikling. Som led i strategien blev der

desuden sat ind med en række lovmæssige tiltag for at forbedre muligheden for at støtte og skabe tryghed for de udsatte.

Læs mere om regeringens indsats på: <http://uim.dk/arbejdsomrader/aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol>

Selvom der er fokus på æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, kan der være mange tvivlsspørgsmål blandt fagprofessionelle i denne type af sager. Håndbogen skal derfor fremme viden om håndteringen af disse sagstyper, samt understøtte gode drøftelser og udveksling af erfaringer blandt sagsbehandlere og kommunale ledere.

Som led i udarbejdelsen af denne håndbog har en arbejdsgruppe bestående af eksperter på det æresrelaterede og sociale område bistået med sparring og kvalificering. En stor tak går til arbejdsgruppen.

Målgruppe

Håndbogen henvender sig til sagsbehandlere og ledere i kommuner ved at sætte det daglige arbejde med børne-, unge- og voksenområdet i relation til æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Derfor adresserer håndbogen den lovgivning, som er relevant at være opmærksom på med særligt fokus på de sikkerheds- og beskyttelseshensyn, som ofte er aktuelle i disse sager.

Håndbogen kan derfor bidrage til afklaring af praksis og skabe afsæt for faglige drøftelser om sager, der vedrører æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Håbet er, at håndbogen vil sætte gang i samtaler om tvivlsspørgsmål og gråzoner, som er en del af disse meget komplekse sager.

Læsevejledning

Håndbogens formål er at bidrage til viden og guide til handling. Indholdet består derfor af oplysning om æresrelaterede konflikter, negativ social kontrol og lovgivningen, som illustreres gennem cases, opmærksomhedspunkter og henvisninger. Symboler markerer, hvilken type viden læseren præsenteres for, så læseren hurtigt kan genkende, om der eksempelvis er tale om en case eller en henvisning til yderligere viden om et specifikt emne.

Håndbogen er opdelt i tre, hvor del 1 handler om børne- og ungeområdet, del 2 handler om voksenområdet og del 3 er bilag.

Hvad er æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol?

Det er nødvendigt at have en fælles definition af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol i kommunen, når man skal arbejde med at forebygge og håndtere denne type sager. Hvis der ikke er en fælles definition og forståelse, er der risiko for, at de fagprofessionelle ikke ser eller misfortolker sådanne konflikter. Det kan føre til, at der ikke bliver ydet relevante og tidlige indsatser, som kommunen ellers er forpligtet til.

Æresrelaterede konflikter er defineret i kapitel 2 i vejledning 3 til serviceloven (SEL)¹:

”Ved en æresrelateret konflikt forstås en konflikt, som knytter sig til opfattelsen i en familie af, at et familiemedlem har krænket familiens ære. Æren er tæt knyttet til den unges (kvindes) seksualitet, som skal kontrolleres, så den unge bevarer sin ærbarhed. En krænkelse af familiens ære kan f.eks. opstå i tilfælde, hvor et familiemedlem har en kæreste, har sex uden for ægteskab eller har valgt en ægtefælle mod familiens ønske m.v. Æreskodekset gælder kun i nogle familier, og det er ikke knyttet til bestemte religioner eller kulturer.

Familiens ære er knyttet til en opfattelse af familien som en samlet enhed, hvor den enkeltes handlinger kan påvirke hele familiens ære positivt eller negativt. Familien kan både omfatte den nære familie og den udvidede familie – også transnationalt. Familiens ære

¹ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158930>

skal således opretholdes både over for den etniske gruppe lokalt og transnationalt. F.eks. kan et fjernt, men indflydelsesrigt familiemedlem, der opholder sig i udlandet, have indflydelse på, hvordan en ung skal leve sit liv i Danmark, ligesom den justits, der i nogle tilfælde udøves i lokalmiljøet, har betydning for familiens ære. Hvis en ung handler på en måde, som i familiens øjne krænker æren, kan familien reagere på forskellig vis for at forhindre den unges handlinger. Det betyder, at familien f.eks. kan opstille restriktioner i forhold til den unges skolegang, fritidsliv, valg af venner m.v. Der kan også være tale om isolering af den unge, indespærring, trusler, vold, genopdragelsesrejse, tvungen forlovelse, tvungen religiøs vielse uden borgerlig gyldighed, tvangsægteskab og i værste fald drab. I de sager, der eskaleres, vil der ofte være tale om, at familien i første omgang har forsøgt at korrigere den unges adfærd på en mindre indgribende måde”.

Æresbegrebet er altså komplekst. Det involverer hele eller store dele af familien/netværket, og det er særligt kvinders seksualitet, der kan udfordre æresbegrebet. Drengene og mændene kan dog også være udsat for æresrelaterede konflikter, som for eksempel kan opstå, hvis en dreng/mand modsætter sig et ægteskab, eller hvis han er homoseksuel.

Negativ social kontrol er et delelement af æresrelaterede konflikter og kan i nogle tilfælde være første tegn på, at en konflikt er under optrapning, eller at et barn

eller en ung mistrives. Negativ social kontrol defineres af Udlændinge- og Integrationsministeriet således:

”Negativ social kontrol i forhold til æresrelaterede konflikter handler om handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan eksempelvis være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop. Det kan få konsekvenser for det enkelte barn/ung i form af fx manglende frihed og deltagelse i skole- og fritidsaktiviteter”.²

Omfang

Den årlige medborgerskabsundersøgelse blandt voksne i alderen 18-29 år, Medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse i Danmark, viser i 2017, at der fortsat er en udfordring med negativ social kontrol blandt nydanskere. Dette ses blandt andet ved, at:

- Mere end hver sjette nydansker³ har været udsat for, at familiemedlemmer har tjekket deres mobil, mail, computer eller taske for at kontrollere dem. Det gør sig gældende for hver tiende med dansk oprindelse.
- Mere end hver sjette nydansker har været udsat for, at familiemedlemmer har overvåget dem ved at ringe til dem eller følge efter dem. Det gør sig gældende for hver tiende med dansk oprindelse.

- Hver niende nydansker har inden for det seneste år oplevet, at familiemedlemmer har presset dem til at kontrollere søskende og andre familiemedlemmer. Det gør sig gældende for hver tyvende med dansk oprindelse.

Læs undersøgelsen på: <https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer-tal-og-analyser/medborgerskab-2017-social-kontrol>



² <http://uim.dk/arbejdsomrader/aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol/hvad-er-aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol>

³ Betegnelsen nydansker omfatter indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.

Indhold

Indledning	4	Forældreinddragelse	23	Del 2 - Voksne udsat for æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol	44	Del 3 - Bilag	53
Hvad er æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol?	5	Medvirken i egen sag	24	Indledning	45	Handleplan og opfølgning	54
Omfang	6	Aktindsigt	27	Hvordan kommer æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol til udtryk	46	Kontaktliste	62
Del 1 - Børne- og ungeområdet	10	Forebyggende indsats eller § 50-undersøgelse	27	Kommunens opgave ved henvendelser om æresrelaterede konflikter/negativ social kontrol	47		
Indledning	10	Forebyggende indsats	27	Behov for beskyttelse	47		
Tidlig opsporing	11	Den børnefaglige undersøgelse	28	Kvindekrisecentre	48		
Underretninger	12	Foranstaltninger	30	Mandecentre	51		
Ulovligt skolefravær	16	Handleplaner	30	Personer med midlertidigt ophold, der er knyttet til ægtefællens ophold	51		
Samarbejde og udveksling af oplysninger	16	Anbringelse	30	Målgruppen for retten til hjælp efter serviceloven	52		
Vold og seksuelle overgreb	17	Anbringelsessteder	35	Finansiering af hjemrejse ved ufrivilligt udlandsophold på grund af æresrelaterede konflikter	52		
Kommunale beredskaber	18	Opmærksomhedspunkter ved anbringelser	36				
Udveksling af oplysninger som led i forebyggelse af overgreb mod børn	18	Finansiering af hjemrejse ved ufrivilligt udlandsophold for unge under 18 år	40				
Børnehuse	20	Efterværn	41				
Samtale med barnet om underretningen	20						

DEL 1

Børne- og ungeområdet

INDLEDNING Æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol har for nogle børn og unges vedkommende stor indflydelse på deres liv. Problemerne kan for eksempel omfatte overvågning, kontrol og pres, tvangsægteskab eller genopdragelsesrejse i et land, barnet eller den unge måske aldrig har boet i. Konflikterne kan i værste fald føre til, at barnets eller den unges liv bliver bragt i fare.

Tidlig opsporing

Det er vigtigt at have en fælles forståelse af, hvad æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol er. En definition sætter rammerne for, hvad man skal se efter i familier, hvor der er en bekymring for et barns eller en ungs trivsel og udvikling. Det gælder for både myndighedssagsbehandlere og for de lærere, pædagoger, klubmedarbejdere etc. som til daglig arbejder med børn og unge.

Opmærksomhedspunkter, som kan være tegn på negativ social kontrol:

- Kontrol og overvågning af computer og telefon
- Kontrol af påklædning
- Kontrol af socialt liv, fritidsaktiviteter, færd og valg af venner
- Kontrol af valg af ægtefælle
- Ingen ret til at bestemme over egen krop – krop og seksualitet kontrolleres af andre

Opmærksomhedspunkter, der kan være tegn på æresrelaterede konflikter:

- Isolering
- Indespærring
- Følelsesmæssig afpresning
- Trusler
- Vold
- Genopdragelsesrejse
- Seksualitet, mødomsforestillinger og jomfrutjek
- Tvungen forlovelse eller religiøs vielse uden borgerlig gyldighed
- Tvangsægteskab

Opmærksomhedspunkterne er i høj grad til stede i relationen mellem barnet/den unge og dennes familie eller netværk. Hos barnet eller den unge kommer kontrollen eller de æresrelaterede konflikter ofte til udtryk ved, at han eller hun ændrer adfærd. Det kan for eksempel være, at barnet eller den unge er blevet mere indadvendt, har højere fravær fra skolen, har problemer med at koncentrere sig, er tavs, føler sig trist og hjælpeløs og viser tegn på selvdestruktiv adfærd. Tegnene er de samme som ved andre former for mistriivsel, såsom omsorgssvigt, vold og seksuelle overgreb, hvor adfærdsendringer ofte er de tydeligste tegn på, at noget er galt. Markante og negative ændringer i barnets/den unges adfærd bør derfor altid give anledning til drøftelser med kolleger for at afklare, om der er behov for hjælp eller støtte til barnet eller den unge.

Den professionelle tvivl

Til tider er grænsen mellem, hvad der er opdragelse og beskyttelse, og hvad der betragtes som negativ kontrol og overvågning uklar og ikke altid noget, man er enige om i eksempelvis et kollegialt fællesskab. Opfattelsen af, hvad der er normalt, kan bero på personlige erfaringer og holdninger snarere end faktisk faglig viden, og alle, også erfarne fagpersoner, kan føle sig usikre, når det gælder spørgsmålet om opdragelse, kultur, religion, generationsforskelle etc. Som sagsbehandler er det derfor vigtigt at bruge sin tvivl som drivkraft i arbejdet med forebyggelse og håndtering af bekymringer om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. De drøftelser, som opstår mellem kollegaer på baggrund af tvivlen, kan være konstruktive og professionelle. Tvivlen er på den måde med til at sætte gang i nogle vigtige fælles diskussioner om de problematikker og erfaringer, man har som sagsbehandler.

1

Indenfor 24 timer efter modtagelse af en underretning skal forvaltningen tage stilling til, hvorvidt barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger.

2

Underretningen registreres centralt i kommunen.

3

Forvaltningen skal indenfor seks hverdage kvittere underretter for modtagelsen, så vedkommende er klar over, at underretningen er modtaget det relevante sted i kommunen.

4

Myndighedsrådgiveren skal orientere den, der har underrettet, om underretningen har ført til iværksættelse af foranstaltninger eller en undersøgelse efter Servicelovens § 50. Underretter kan orienteres om typen af foranstaltninger.

Underretninger

Kommunerne har pligt til at føre tilsyn jf. SEL § 146 med børn og unge under 18 år i kommunen, hvilket betyder, at man som kommune har pligt til at være opsøgende.

Denne forpligtelse skal sikre, at kommunen så tidligt som muligt får kendskab til børn og unge i kommunen, som har behov for særlig støtte, så kommunen kan sætte hurtigt og tidligt ind med den fornødne støtte. Dette hænger tæt sammen med underretningspligten, som skal sikre, at kommunen bliver opmærksom på udsatte børn og unge, således at kommunerne kan leve op til denne forpligtelse. Alle offentligt ansatte og personer, der udøver offentligt hverv⁴, har skærpet underretningspligt, hvilket betyder, at de skal underrette kommunen, hvis de er bekymret for et barns udvikling og trivsel jf. SEL § 153. Den skærpede underretningspligt går forud for tavshedspligten og er personlig, hvilket betyder, at den enkelte offentligt ansatte selv er forpligtet til at lave en underretning.

Der stilles ikke formkrav til underretningen, og den kan indgives anonymt, men uanset formen er der notatpligt, jf. offentlighedslovens § 13.

Den tværkommunale underretningspligt

Den tværkommunale underretningspligt i SEL § 152 pålægger kommuner at underrette den nye kommune, hvis en familie med børn, som har behov for særlig støtte, flytter.

For mere viden om rammer for udveksling af oplysninger kan Ankestyrelsens guide til sagsbehandlere om lukkede familier og nomadefamilier være behjælpelig: <https://ast.dk/publikationer/lukkede-familier-og-nomadefamilier>.

Kommunens håndtering af underretninger om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol efter den skærpede underretningspligt

Kommunen skal senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning vurdere, om barnets eller den unges sund-

hed eller udvikling er i fare, og om der er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger over for barnet eller den unge. Ved underretninger om negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter er hensynet til barnets sikkerhed, sundhed og udvikling således de primære fokuspunkter ved den indledende 24-timersvurdering, da æresrelaterede konflikter kan få alvorlige konsekvenser for barnet. Hvis familien får kendskab til eller en fornemmelse af, at myndighederne er inddraget i sagen, vil nogle familier meget hurtigt forsøge at løse konflikten selv, hvilket kan være til skade for barnet. Familiens kendskab til myndighedernes involvering kan derfor eskalere konflikten og på meget kort tid markant øge den trussel, som barnet/den unge er udsat for.

OBS

Vær opmærksom på, om der er andre børn i familien, som også kunne have behov for støtte. I underretningen om det barn/ung som bekymringen er rettet mod, bør eventuelle søskende også nævnes.

OBS

Er du i tvivl om en sag, kontakt da:

VISO, som er den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation på det sociale område. VISO tilbyder rådgivning og udredning til fagpersoner, når en borger er udsat for en æresrelateret konflikt. Rådgivningen kan fx indeholde risikovurdering, faglig sparring og samtaler med den unge og familien.

Læs mere om VISO's tilbud her: <https://socialstyrelsen.dk/viso/udvalgte%20indsatsomraader/aeresrelaterede-konflikter>

Etnisk Ung, der tilbyder professionel sparring og konsulentbistand i sager, der handler om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Deres hotline til fagpersoner er åben alle hverdage fra kl. 9 til 15 på 70 27 76 86.

Læs mere om Etnisk Ungs tilbud her: <http://www.etniskung.dk/For-fagfolk/>

⁴ Med "personer, der udøver offentligt hverv" menes personer, som ikke er ansat til at udføre offentlig tjeneste, men som i kraft af deres erhverv udøver tjeneste for en offentlig myndighed, som medfører visse handlebeføjelser udadtil.

OBS

Ved modtagelse af en underretning er det vigtigt at være opmærksom på nogle særlige forhold, der gør sig gældende i forbindelse med æresrelaterede konflikter. Barnet/den unge vil oftest være bekymret for sin families reaktion og måske også være plaget af skyld og skam overfor familien. De beretninger, den unge indledningsvis fortæller, kan samtidig være betydeligt mildere end det reelle billede, der kan vise sig at være både mere omfattende og voldsommere.

Opmærksomhedspunkter:

- Vær grundig, tålmodig og lyt aktivt til barnet/den unge
- Mødet skal sættes i stand, så barnet/den unge sikres. Der kan være risiko for repressalier, hvis familien har mistanke om, at barnet/den unge enten selv har henvendt sig til myndighederne eller har fortalt om, hvad der sker i hjemmet. Dette vil kunne udløse forskellige former for straffe i form af fx fysisk vold, psykisk vold, indespærring, øget kontrol, genopdragelsesrejse mm. Derfor er det også vigtigt at reagere på underretninger eller henvendelser fra barnet eller den unge selv med det samme.
- Det er essentielt at tale med den unge alene og før forældrene. Vær opmærksom på, at barnet/den unge kan være presset, så det er svært at sige, hvad der egentlig sker i hjemmet. Et udsagn om, at alt er ok, skal undersøges nærmere. Der kan være vold, selv om barnet/den unge afviser det. Få barnet/den unge til at blive meget konkret i sine udsagn.
- Giv god plads til tanker og refleksioner og vær sikker på, at I har forstået hinanden.

- Ofte har barnet/den unge ikke talt med nogen uden for familien om problemerne, og det kan derfor føles illoyalt at tale med andre om familiens interne anliggender.
- Ofte vil barnet/den unge være bekymret for, hvad der sker familiemedlemmerne, hvis han/hun fortæller, hvad der sker i hjemmet (kommer far/mor så i fængsel, sendt ud af landet mm.)
- Barnet/den unge kan være fyldt af både frygt og omsorg for forældre og søskende, som også kan gøre det svært at fortælle, hvad han/hun har været udsat for – det vil være hans/hendes "skyld" at familien "får problemer".
- Spørg ind til, hvad konflikten konkret går ud på - Hvem er parterne i konflikten, hvem har interesser i den, er barnet/den unge truet?
- Undersøg familiens dynamik og hvilke roller de forskellige familiemedlemmer har overfor barnet/den unge og i konflikten. Hvem udsætter barnet/den unge for overgreb og hvilke? Brug fx et genogram og tegn sammen med barnet/den unge et stamtræ.
- Spørg ind til familiens tankesæt – hvordan er deres syn på børneopdragelse, hvilke værdier ligger til grund for opdragelsen?
- Spørg ind til netværket – deres holdninger og aktier i det, der er sket.

Efter samtalen med barnet/den unge kan kommunen opstille mulige scenarier, som kan tænkes at ske, når familien er gjort bekendt med indholdet i underretningen. Disse scenarier forbereder kommunen på planer, der handler om barnets/den



unges sikkerhed, og som kan iværksættes afhængig af, hvordan reaktionen på underretningen bliver. Beslut derfor i hvilket omfang, det er nødvendigt at sikre barnet/den unge i forbindelse med, at forældrene bliver gjort bekendt med underretningen.

Det kan være nødvendigt at lave en sikkerhedsplan med fokus på:

- Hvad gør den unge, hvis tingene pludseligt spidser til?
- Hvem kan den unge kontakte, hvordan og på alle tider af døgnet?
- Hvem reagerer og hvordan, hvis den unge fx ikke vender tilbage på aftalte tidspunkter?

Etnisk Ung har lavet en sikkerhedsliste målrettet unge, hvilket med fordel kan bruges som opmærksomhedspunkter også for kommunen: http://www.etniskung.dk/_files/2016/160522_etu_sikkerhedsfolder_60x104mm_1korrr.pdf



**Case**

Kommunen modtager en underretning i foråret fra en skole vedrørende en 12-årig pige. Kommunen har intet kendskab til pigen eller familien, før de modtager underretningen. I underretningen beskriver en lærer, at pigen har givet udtryk for, at hun ikke vil på sommerferie med familien i forældrenes oprindelsesland, fordi hun er bange for at skulle forloves med en mand der.

Kort efter kommunen har modtaget underretningen, orienterer skolelederen kommunen om, at hun har talt med forældrene, som var meget overraskede over pigens udtalelser og giver klart udtryk for, at der blot er tale om ferie. Skolelederen vurderer derfor, at der ikke længere er grund til bekymring.

Kommunen indkalder pigen og hendes forældre til en fælles samtale. Pigen afviser på mødet, at hun har fortalt sin lærer, at hun er bange for at tage på sommerferie med familien. Hun vurderes at være velfungerende både fagligt og socialt. I referatet af samtalen med forældrene beskrives de som ressourcestærke, omsorgsfulde og samarbejdsvillige. Kommunen gør derfor ikke yderligere.

Efter sommerferiens afslutning modtager kommunen en underretning om ulovligt skolefravær fra skolen, da pigen ikke er mødt i skole efter ferien. Kommunen forsøger derefter at komme i kontakt med forældrene, men uden held. De taler med pigens voksne storesøster, der stadig er i Danmark, som fortæller, at pigen og forældrene fortsat befinder sig i oprindelseslandet, og at hjemrejse er udskudt på ubestemt tid.

Ulovligt skolefravær

Et opmærksomhedspunkt i forbindelse med æresrelaterede konflikter er underretninger om ulovligt skolefravær. Det kan være særligt relevant ift. genopdragelsesrejser eller ufrivillige udlandsophold, hvor børn eller unge, der efter familiens opfattelse krænker dennes ære, kan være i risiko for at blive sendt tilbage til familie/netværket i oprindelseslandet mod deres ønske. Her kan en underretning om ulovligt skolefravær bidrage til at skabe opmærksomhed om et barn eller en ung, som enten er på vej ud, eller er blevet ført ud af landet.

Samarbejde og udveksling af oplysninger

Som en del af kommunens arbejde med en sag om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol er det oftest relevant at inddrage og samarbejde på tværs af myndigheder og sektorer. Dette er også tilfældet i andre sager om børn og unge i mistrivsel, men når det drejer sig om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, kan der være særlige hensyn til de enkelte samarbejdspartnere og sikkerheden for barnet, som skal indgå i overvejelserne. Dette gælder både i forhold til processen og udveksling af informationer.

Politi

Politiet kan inddrages i sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol af flere grunde, herunder: Hvis den unge skal anbringes uden samtykke og akut. Hvis den unge er flygtet fra familien, kan politiet være dem, der orienterer familien. Politiet kan have vigtig viden om familien, som kan have betydning for sagens udvikling.

**OBS**

Der findes ressourcepersoner hos politiet, som har viden om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Spørg efter dem ved henvendelse til politiet.

I nogle sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol kan der være mistanke om vold eller seksuelle overgreb. Her skal kommunen benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet i forbindelse med samarbejdet med politiet og evt. sundhedsmyndighederne, hvis de er inddraget i sagen. Dette uddybes på s. 20.

Kommune og politi er to forskellige myndigheder i forvaltningsretlig forstand, jf. forvaltningslovens § 28, stk. 1. Skal forskellige forvaltningsmyndigheder videregive oplysninger til hinanden om enkeltpersoner, er det som udgangspunkt nødvendigt at forholde sig til netop forvaltningslovens § 28, stk. 1, der i sin helhed henviser til persondatalovens behandlings- og videregivelsesregler⁵.

Under de to myndigheders samarbejde er det væsentligt at huske, at selvom en sag politianmeldes, er det stadig kommunens ansvar at have den koordinerende rolle og arbejde videre med det sociale aspekt af sagen.

⁵ Persondatalovens regler erstattes den 25. maj 2018 af EU-databeskyttelsesforordningen

⁶ Børnerådet 2016

Vold og seksuelle overgreb

Æresrelaterede konflikter spænder bredt og kan indebære fysisk afstraffelse eller seksuelle overgreb. Opmærksomhed på vold er særlig vigtig i disse sager, da der typisk vil være elementer af fysisk eller psykisk vold.

Socialstyrelsen definerer vold mod børn og unge på følgende måde:

”Vold er en handling eller trussel, der uanset formålet kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er barn eller voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare”.

Som sagsbehandler skal der være særlig opmærksomhed på, at vold i nogle familier anses som en normal del af opdragelsen. Dertil kommer, at mange børn og unge ikke kender deres rettigheder og ikke ved, at det i Danmark er forbudt for forældre at slå deres børn⁶. Vold kan derfor være et hverdagsvilkår for mange børn og unge, hvilket kan gøre det svært at afdække, om der er

vold til stede i sager om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol.

En meget omtalt dimension af forståelsen af vold handler om psykisk vold. Derfor er det afgørende at skabe et trygt og tillidsfuldt rum, der gør det muligt at spørge barnet/ den unge om, hvordan volden kommer til udtryk med henblik på at afdække implicite strafbare handlinger, fx indespærring, trusler, stalking osv. Af straffelovens § 266 fremgår det, at trusler om at foretage strafbare handlinger straffes, hvis de er egnet til at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd. Dette er en relevant overvejelse at have med i sager, der vedrører negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter, da netop truslen om vold kan være en del af kontrollen.

OBS

Er der viden eller mistanke om, at et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb, og mistanken retter sig mod en eller begge forældre, må forældrene ikke orienteres om hverken mistanken eller om underretningen (Vejledning nr. 3 til serviceloven, pkt. 75 + 77).

Der er herunder krav om en samtale med barnet eller den unge uden tilstedeværelse af forældremyndighedsindehavere (SEL § 155a stk. 2.)

Når seksuelle overgreb er en del af æresrelaterede konflikter, forstærkes sagens tabuisering. Det kan skyldes det paradoks, at æresrelaterede konflikter ofte indebærer kontrol og beskyttelse af (kvindelig) seksualitet, og at seksuelle overgreb samtidig kan være en del

af kontrollen og volden. Det kan betyde, at der i nogle familier vil være høj grad af benægtelse fra både offer, krænker og netværk, ligesom offeret af både netværket og af sig selv kan blive betragtet som den skyldige. Derfor kan det være særdeles vanskeligt at opspore denne type overgreb. Opmærksomhedspunkterne fra boks s. 14 kan være en støtte til dette.

Kommunale beredskaber

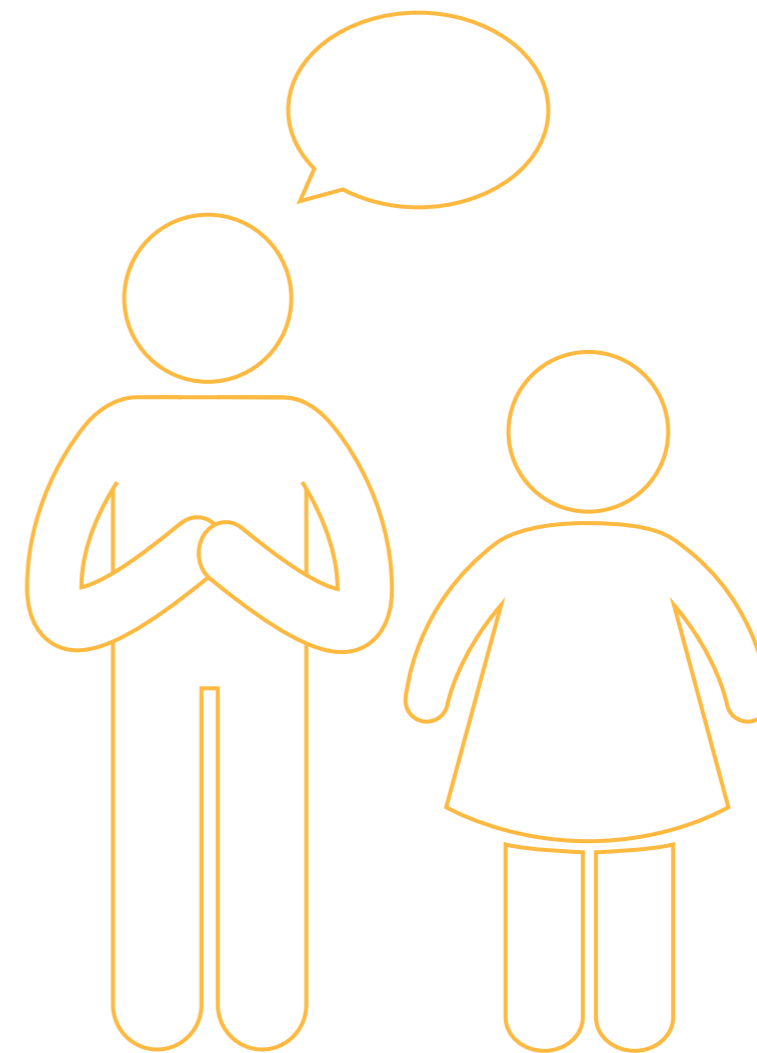
Som en del af kommunernes forpligtelse til at forebygge, opspore og håndtere overgreb mod børn og unge skal den enkelte kommune have et kommunalt beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb, jf. SEL § 19, stk. 4. Da æresrelaterede konflikter kan komme til udtryk som fysisk eller psykisk vold, er det relevant at forholde sig til denne type konflikter i det kommunale beredskab.

For mere viden om de lovpligtige kommunale beredskaber, se Socialstyrelsens hjemmeside: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/indsatsteam-overgreb>

For mere viden om vold og seksuelle overgreb, se Socialstyrelsens hjemmeside: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb>

Udveksling af oplysninger som led i forebyggelse af overgreb mod børn

Efter SEL § 49b kan politiet, anklagemyndigheden og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, udveksle personoplysninger om et barn eller en ung, hvis udvekslingen anses for nødvendig for at forebygge overgreb mod børn og unge.



Bestemmelsen sikrer, at der udveksles oplysninger i begyndelsen af en sag, hvor myndigheder ofte ikke har fuld indsigt, men hvor det vurderes nødvendigt at videregive oplysninger om bekymring for et barn eller en ung, fordi der er mistanke om vold eller seksuelle overgreb. Formålet er også at hjælpe hurtigst muligt via en hurtigere afklaring af barnets eller den unges situation og behov for støtte.

Du kan læse mere om relevante nøglebegreber og betingelser i Ankestyrelsens publikation: <https://ast.dk/publikationer/udveksling-af-oplysninger-mellem-kommuner-politiet-og-anklagemyndigheden-samt-i-bornehuse>

Desuden giver SEL § 49b mulighed for at afklare, om der er grundlag for strafferetlig efterforskning af sagen, og om sagens udredning skal finde sted i et af de regionale børnehuse.

Børnehuse

Kommunen skal ifølge SEL § 50b benytte et børnehus til at undersøge en mistanke om vold eller seksuelle overgreb mod børn og unge. Børnehuset benyttes, når sagen involverer mindst én anden myndighed end kommunen, dvs. enten politi eller sygehusvæsen, og når kommunen har truffet afgørelse om, at der skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse. I sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol kan dette være yderst relevant, da fysisk vold eller andre former for overgreb kan være en del af den kontrol eller konflikt, som barnet lever med i hverdagen.

I forhold til at udveksle oplysninger i en børnehussag kan politi, sundhedsmyndigheder og kommunale myndigheder iflg. SEL § 50c udveksle oplysninger om rent private forhold

vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen anses som nødvendig for barnets eller den unges sundhed og udvikling.

For mere viden om de regionale børnehuse, se da Socialstyrelsens hjemmeside: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/bornehuse>

Samtale med barnet om underretningen

Som udgangspunkt skal man som myndighedssagsbehandler efter servicelovens § 155a vurdere, om der er brug for at have en samtale med barnet/den unge i forbindelse med vurderingen af en underretning.



OBS

Det er særlig relevant som kommune at være opmærksom på, at man i forbindelse med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol kan have en samtale med barnet *uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse* for at beskytte barnet mod eventuelle repressalier efterfølgende.

Det er samtidig vigtigt at være opmærksom på, at hvis der er en bekymring om, at barnet udsættes for vold og/eller seksuelle overgreb, skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Igen skal det understreges, at denne samtale skal finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse, hvis mistanken retter sig mod denne.

På grund af risikoniveauet i nogle af sagerne om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol er det

vigtig at være opmærksom på dette, både for at beskytte barnet, og fordi bestemmelsen antages at give bedre muligheder for, at sagsbehandleren kan få barnet/den unge i tale uden direkte indflydelse fra forældremyndighedsindehaverne.

Hvordan taler man med et barn eller en ung om det, der er svært?

Når der opstår en mistanke om, at et barn eller en ung oplever æresrelaterede konflikter eller udsættes for negativ social kontrol, skal samtalen som udgangspunkt medvirke til at afdække barnets oplevelser. Den æresrelaterede konflikt eller negative sociale kontrol vil i langt de fleste tilfælde involvere personer, som barnet/den unge har en tæt relation til. Barnet eller den unge kan derfor være præget af angst og bekymring for, hvad der sker, hvis de begynder at fortælle om hændelserne, og de kan samtidig være i en loyalitetskonflikt, da det handler om mennesker, som de holder af. Derudover kan barnet eller den unge være præget af skyldfølelse og skam, eller have oplevet krav eller trusler om hemmeligholdelse, som gør det vanskeligt at fortælle om det, de har oplevet.

Derfor er det blandt andet vigtigt, at man som sagsbehandler er nærværende og tryghedsskabende, men samtidig også er ærlig om, at man er bekymret og har et ansvar for at handle på det, som barnet eller den unge fortæller.

Du kan læse mere om den professionelle tvivl i Socialstyrelsens vejledningsmateriale: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/den-professionelle-tvivl-tegn-og-reaktioner-pa-seksuelle-overgreb-mod-born-og-unge>

Bisidder til barnet

Kommunen skal være opmærksom på, at barnet/den unge har ret til en bisidder i sagen jf. SEL § 48a. Det er kommunens ansvar at meddele dette til barnet selv og ikke gennem forældremyndighedsindehaverne.

Børn og unge, der er involveret i æresrelaterede konflikter, kan have et særligt behov for en bisidder, da de sjældent kan få støtte fra deres familier og netværk.

I æresrelaterede sager vil det være nødvendigt at være opmærksom på, at unge bisiddere, eksempelvis en veninde, kan komme i en loyalitetskonflikt eller blive presset af familien eller netværk til at udlevere information efter samtalen. Det skal derfor overvejes, om bisidderen på nogen måde kan være involveret i konflikten.

I særlige tilfælde er det muligt at afvise barnets/den unges valg af bisidder, hvis der for eksempel er grund til at antage, at bisidderen vil varetage andre interesser end barnets eller den unges.

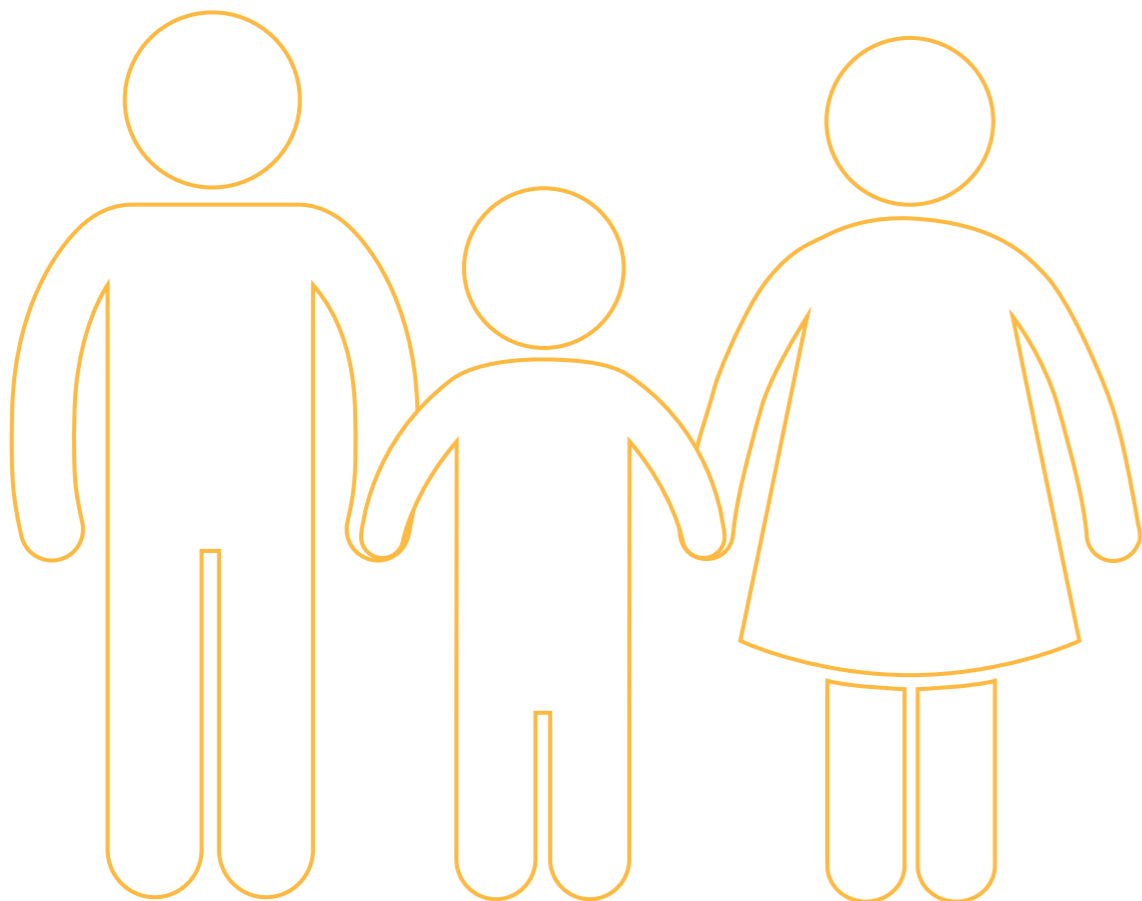


OBS

Børns Vilkår har professionelle bisiddere, som kan støtte børn eller unge i mødet med den offentlige forvaltning. De professionelle bisiddere understøtter at:

- Barnet inddrages i sin egen sag
- Barnets rettigheder overholdes
- Barnets ønsker kommer frem.

Bisidderordningen er gratis. Læs mere på: www.bornsvilkar.dk/radgivning/bisidning/bisidning



Forældreinddragelse

Forældreinddragelse i æresrelaterede sager kan øge risikoen og forværre barnets/den unges sikkerhed. Hensynet til at sikre barnets eller den unges bedste vejer tungest, og derfor må hensynet til forældrene ikke overskygge beskyttelsen af barnet eller den unge. I den indledende kortlægning af sager, hvor der er bekymring om negativ social kontrol eller æresrelaterede konflikter, bør kommunen derfor foretage en risikovurdering, inden forældrene kontaktes, og overveje, hvordan barnet sikres, hvis det bliver nødvendigt. Se boks s. 14-15 for råd i den forbindelse.

Dansksproglige vanskeligheder og et ringe kendskab til det danske samfund kan være nogle af de udfordringer, der kan vanskeliggøre samarbejdet mellem kommunen og familien, ligesom man som sagsbehandler kan have svært ved at sætte sig ind i forældrenes situation. Hvis man som kommune ikke føler sig klædt på til disse typer af forældresamarbejde, er det muligt at modtage rådgivning fra Udlændinge- og Integrationsministeriet. Styrelsen for International Rekruttering og Integration arbejder med at forebygge og håndtere æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol og har et rejsehold, der tilbyder strategisk rådgivning, herunder opkvalificering, til alle landets kommuner om forebyggelse af æresrelaterede konflikter.

Kontakt rejseholdet her:

Telefon: 72 14 23 33

Mail: aere@siri.dk

Læs om styrelsens mange øvrige tilbud her: <http://uim.dk/arbejdsomrader/aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol>



Case

Kommunen modtager en underretning vedrørende en 14-årig dreng fra drengens folkeskolelærer. I underretningen beskrives det, hvordan drengen gennem det sidste halve år er blevet indadvendt, at hans faglige præstationer er dalende, og at han isolerer sig fra sine klassekammerater og virker nervøs. Samtidig har læreren erfaret, at drengen i hvert frikvarter opholder sig i nærheden af sin 13-årige lillesøster, og at han bliver opfarende og konfrontatorisk, hvis hun omgås drenge.

Det fremgår af underretningen, at læreren har forsøgt at tale med drengen om, hvordan han har det, men at han afveg. Det fremgår endvidere, at samarbejdet med drengens forældre er udfordrende, dels på grund af manglende kendskab til den danske folkeskole og dels på grund af sproglige udfordringer. Læreren har henvendt sig til drengens forældre vedrørende hans faglige og sociale udfordringer, men forældrene var afvisende herom.

Medvirken i egen sag

I sager, hvor æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol behandles i kommunen, skal forældremyndighedsindehaverne som udgangspunkt partshøres i forbindelse med modtagelsen af en underretning vedr. barnet – også selvom det er deres misforståede eller manglende omsorg for barnet, der er årsag til underretningen. Dette følger almindelige forvaltningsmæssige principper og retssikkerhedslovens § 4 om borgerens ret til at medvirke i sin egen sag. § 4 lovfæster princippet om, at den, som skal have hjælp, skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Det præciseres også, at kommunerne skal tilrettelægge deres arbejds-gange på en sådan måde, at borgeren får mulighed for at medvirke.

Borgeren skal således kende sine rettigheder og pligter for at kunne tage ansvar og gøre sin medindflydelse på sagsbehandlingen gældende. Det handler bl.a. om de regler, der gælder for sagsbehandlingen. F.eks. regler om aktindsigt, oplysningspligt, partshøring, bisidder og partsrepræsentation samt klagemuligheder.

Hvis der er konkret mistanke om, at en person har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, skal myndigheden vejlede den mistænkte om, at vedkommende ikke har pligt til at oplyse om forhold, som kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse. Det fremgår af lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter.

Læs mere i Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=196381>

Partshøring

I forbindelse med modtagelsen af en underretning skal kommunen afgøre, hvorvidt der skal startes en børnefaglig undersøgelse efter SEL § 50. Derfor skal forældremyndighedsindehaverne partshøres inden afgørelsen træffes. Hvis det på baggrund af underretningen vurderes, at der er behov for at træffe afgørelse om at iværksætte akut eller foreløbig støtte, kan afgørelsen om støtte dog træffes, inden der igangsættes en børnefaglig undersøgelse efter reglerne i serviceloven.

I forvaltningsloven kapitel 5, § 19 er forståelsen og anvendelsen af partshøring, herunder dens undtagelser, beskrevet. En forvaltningsmyndighed er forpligtet til at lade parten se og kommentere alle oplysninger, der er i en sag, som vil danne grundlag for den afgørelse, forvaltningsmyndigheden herefter skal træffe, hvis oplysningerne er til ugunst for parten. Eventuelle kommentarer fra parten skal indgå i afgørelsen, som myndigheden derefter træffer.

Undladelse af partshøring

Partshøring i sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol er særligt sårbare, da det som oftest er familien, der udøver kontrol eller er en del af konflikten med barnet eller den unge. Som myndigheds-sagsbehandler skal man derfor konstant vurdere den risiko, der følger med sagsgangen og ligeledes vurdere, hvordan barnets tarv og sikkerhed sættes først. Udover den beskrevne lovhjemmel i forhold til overgrebspakken, og hvis der er bekymring om overgreb fra forældrenes side, er der yderligere muligheder for undladelse af partshøring.

Forvaltningslovens § 19, stk.2, rummer muligheder for, at man i særlige situationer undlader partshøring af forældremyndighedsindehaverne i dele af dokumenterne:



Faktaboks

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

- 1) det efter oplysningernes eller vurderingernes karakter og sagens beskaffenhed må anses for ubetænkeligt at træffe afgørelse i sagen på det foreliggende grundlag,
- 2) udsættelse vil medføre overskridelse af en lovbestemt frist for sagens afgørelse,
- 3) partens interesse i, at sagens afgørelse udsættes, findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, der taler imod en sådan udsættelse,
- 4) parten ikke har ret til aktindsigt efter reglerne i kapitel 4 med hensyn til de pågældende oplysninger,**
- 5) den påtænkte afgørelse vil berøre en videre, ubestemt kreds af personer, virksomheder m.v., eller hvis forelæg-gelsen af oplysningerne eller vurderingerne for parten i øvrigt vil være forbundet med væsentlige vanskeligheder, eller
- 6) der ved lov er fastsat særlige bestemmelser, der sikrer parten adgang til at gøre sig bekendt med grundlaget for den påtænkte afgørelse og til at afgive en udtalelse til sagen, inden afgørelsen træffes.

Det er vigtigt, at den unge sikres, inden familien kontaktes

I visse sager, hvor der er underrettet om følgerne af æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol omkring et barn eller ung, kan det af hensyn til barnet være afgørende at overveje at anvende nævnte § 19, stk. 2, nr. 4 i relation til forældremyndighedsindehaverne, da man kan lægge vægt på barnets interesser/hensynet til beskyttelse mod eksempelvis vold. Forældremyndighedsindehaverne skal i sådan en situation orienteres om, hvilke dele der er udeladt i partshøringen og i øvrigt gives ankevejledning.

Unge i æresrelaterede konflikter frygter som oftest for repressalier fra familien, når familiemedlemmer finder ud af, at den unge har fortalt om situationen i hjemmet. Når en sagsbehandler modtager en underretning, hvor der er tegn på, at sagen er æresrelateret, er det derfor vigtigt, at der altid holdes en børnesamtale med den unge, før forældrene orienteres, jf. SEL §155a, stk. 2.

Da trusselsniveauet fra familien kan være højt og svært at gennemskue, er det vigtigt, at den unge sikres, inden familien kontaktes. Hvis der er tvivl om, hvorvidt den unge vil blive udsat for fysisk eller psykisk vold, skal den unge som udgangspunkt ikke hjem. Vær opmærksom på, at trusselsniveauet kan stige drastisk, i det øjeblik familien får at vide, at den unge har fortalt kommunen om problemerne i familien. Familien kan opleve dette som stærkt krænkende, og det kan derfor være nødvendigt at anbringe den unge på et anonymt opholdssted, indtil trusselsniveauet er afklaret. Kontaktinformationer på de anonyme opholdssteder kan ses på side 36 og 62. Partshøring af familien kan med andre ord skabe en akut fare for den unges sikkerhed, som gør en formandsbeslutning nødvendig.

Case

En 14-årig pige er anbragt på et opholdssted uden forældrenes samtykke. Pigen har været udsat for vold i hjemmet. Forældrene er flygtninge og kom til Danmark, da den 14-årige var fem år sammen med hende og tre ældre søskende. Forældrene lider af PTSD. De har stærke bånd til familien i oprindelseslandet og et meget begrænset kendskab til det danske samfund.

Kommunen modtager en underretning fra pigens opholdssted i efteråret. I underretningen beskrives det, at pigen på sit opholdssted har haft seksuel omgang med en 15-årig dreng. Forældrene bliver gennem en partshøring orienteret om dette. De udtaler i den forbindelse, at de havde foretrukket ikke at have fået oplyst, hvad der stod i underretningen, og at de ikke vil have, at andre end de selv og sagsbehandleren får kendskab til pigens seksuelle omgang med den 15-årige. De fortæller tillige, at de ønsker at holde kommunen og sagsbehandleren ansvarlig for hændelsen, som ifølge forældrene vil gøre det umuligt for pigen at blive gift, såfremt episoden bliver kendt i netværket.

Kommunen modtager i foråret i det følgende år en ny underretning fra opholdsstedet om pigens adfærd, der beskrives som grænseoverskridende og seksualiseret. I underretningen indgår opholdsstedets vurderinger og overvejelser vedrørende hendes adfærd. Der er tale om detaljerede oplysninger, herunder at opholdsstedet mistænker, at pigen kan have været udsat for seksuelle krænkelser, inden hun blev anbragt, samt specificerede beskrivelser af pigens tidligere seksuelle omgang med den 15-årige.



Aktindsigt

Forvaltningslovens kapitel 4 handler om parteres aktindsigt i sager, hvor der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, og kapitlet beskriver desuden forståelsen og anvendelsen af aktindsigt, herunder undtagelser.

Undtagelser i forbindelse med aktindsigt

Med afsæt i forvaltningslovens kapitel 4 skal følgende overvejes i forhold til at afgøre, om man kan begrænse aktindsigt. Dette er særligt relevant i forhold til sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, da aktindsigt kan udgøre en stor sikkerhedsrisiko.

En mulighed er, at kommunen efter forvaltningslovens § 15b, stk.1, nr. 5, kan begrænse partens aktindsigt, hvis partens interesse i aktindsigten bør vige for afgørende hensyn til private interesser, hvor hemmeligholdelse efter forholdets særlige karakter er påkrævet. Dertil kommer at § 15c i forvaltningsloven understøtter, at parten bør få aktindsigt i resten af det dokument, hvor de udtagne oplysninger står, medmindre dette tilsidesætter de hensyn, der bl.a. er nævnt i § 15b.

Forebyggende indsats eller § 50-undersøgelse

Efter modtagelse af en underretning med bekymring, og herunder også en bekymring om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, skal kommunen vurdere, om kommunen skal igangsætte en forebyggende indsats eller træffe afgørelse om en § 50-undersøgelse. Vurderingen foretages ud fra en samlet vurdering af kompleksiteten i sagen, problemets type

og tyngde og herunder også ud fra en risikovurdering af barnet og familien.

Forebyggende indsats

SEL § 11, stk. 3 giver kommunerne mulighed for at sætte ind med en tidlig og forebyggende indsats, inden problemerne i barnets, den unges eller familiens liv vokser sig store, og der bliver behov for mere omfattende foranstaltninger. Den tidlige forebyggelse kan fx være i form af familierettede indsatser eller deltagelse i netværks- og samtalegrupper. SEL § 11, stk. 3 lyder som følger:



Fakta

”Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde en forebyggende indsats til barnet, den unge eller familien, når det vurderes, at støtte efter nr. 1-4 kan imødekomme barnets eller den unges behov. Kommunalbestyrelsen kan tilbyde følgende forebyggende indsatser:

- Konsulentbistand, herunder familierettede indsatser.
- Netværks- eller samtalegrupper.
- Rådgivning om familieplanlægning.
- Andre indsatser, der har til formål at forebygge et barns eller en ungs eller familiens vanskeligheder.”

Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at § 11, stk. 3 er en indsats, der ydes på baggrund af en konkret vurdering af barnets/den unges behov og kan anvendes, hvis kommunen er sikker på, at der ikke er tale om et barn/en ung med komplekse problemer eller problemer af en tyngde, der kræver en mere omfattende indsats. I så fald skal kommunen afdække samtlige udfordringer

for barnet gennem en børnefaglig undersøgelse, som kan danne grundlag for en beslutning om at iværksætte særlig støtte eller anden indsats, fx efter § 11, stk. 3.

For de fleste sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol må der efter en konkret vurdering antages at være behov for en børnefaglig undersøgelse. En indsats efter § 11, stk. 3 vil ofte ikke være tilstrækkelig, men skal selvfølgelig indgå i overvejelserne.

For mere viden om anvendelsen af SEL § 11, stk. 3 se Socialstyrelsens inspirationsmateriale: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/inspirationsmateriale-servicelovens-ss-11-stk-3>

Den børnefaglige undersøgelse

Ved modtagelsen af underretningen skal kommunen træffe afgørelse om, hvorvidt der er behov for at påbegynde en børnefaglig undersøgelse. § 50-undersøgelsen kan foretages sideløbende med igangsættelsen af akutte eller foreløbige foranstaltninger, hvis der er særlige forhold, som taler for dette.

Reglerne om den børnefaglige undersøgelse og herunder også om omfanget af undersøgelsen og pligten til at afholde en samtale med barnet eller den unge i forbindelse med undersøgelsen fremgår af servicelovens §§ 48 og 50. De er samtidig nærmere beskrevet i Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (Vejledning nr. 9007 af 7. januar 2014).⁷ I forbindelse med undersøgelsen skal kommunalbestyrelsen vurdere,

om der skal foretages en undersøgelse af andre børn i familien jf. SEL § 50, stk. 8.

Vær opmærksom på, at der i de mest indgribende sager på børneområdet herunder fx sager om anbringelse uden samtykke, har både børn og unge, der er fyldt 12 år og forældrene ret til gratis advokatbistand, jf. SEL § 72. Barnet eller den unge har desuden ret til at have en bisidder med til møder (se mere på s. 21).

Sikkerhedsvurdering

Kommunen skal ved § 50-undersøgelsen være opmærksom på det risikoniveau, der kan være til stede for barnet/den unge i sager med æresrelaterede konflikter/negativ social kontrol. Bryder barnet/den unge med sin familie eller går imod deres værdier og normer, kan repressalierne være voldsomme og pludselige, og en konflikt kan eskalere meget hurtigt. Sikkerhedshensynet er derfor afgørende i denne type af sager, og risikovurderinger bør foretages løbende. Efter § 52, stk. 2, kan der træffes afgørelse om akutte eller foreløbige foranstaltninger, når særlige forhold taler for det – eksempelvis hensynet til barnets sikkerhed – uden at den børnefaglige undersøgelse er påbegyndt eller afsluttet.

OBS

- Hvilke procedurer har kommunen, når der kan være tale om akut fare for barnet – fx ved en partshøring af forældrene om det, barnet har fortalt? Hvem tager beslutningen? Hvordan ser tidsplanen ud?
- Hvilken sagsgang skal jeres kommune have i æresrelaterede konflikter? Fx børnesamtale og sikring af barnet før forældre partshøres, undtagelse fra aktindsigt?
- Hvem skal gennemføre den første (akutte) risikovurdering? Hvem laver efterfølgende en mere grundig risikovurdering? Og hvem opdaterer løbende risikovurderingen?
- Hvad med søskende? Hvem vurderer, om der også er bekymring for dem?
- Hvilke sikkerhedsforanstaltninger har kommunen? Har kommunen en døgnvagt, særlige politifolk, lægehus etc.?

I særlige tilfælde, hvor kommunen finder, at der er behov for at afdække, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns/en ungs sundhed eller udvikling, kan børn og unge-udvalget efter SEL § 51 træffe afgørelse om, at § 50-undersøgelsen skal foregå under ophold på en institution eller indlæggelse på sygehus, herunder psykiatrisk afdeling uden samtykke fra indehaverne af forældremyndigheden og den evt. 15-årige selv. Også i den forbindelse kan børnehusene blive inddraget. En undersøgelse efter § 51 må højst vare to måneder fra børn og unge-udvalgets afgørelse.

OBS

PATRIARK er et evidensbaseret risikovurderingsværktøj til brug for vurdering af risikoen for fremtidig vold i forbindelse med sager om æresrelaterede konflikter. PATRIARK er opdelt i tre dele, hvor første del afdækker karakteren af den æresrelaterede vold. Anden del afdækker gerningspersonens risikofaktorer i forhold til at udøve fremtidig (gentagen) vold. Tredje del afdækker offerets sårbarhedsfaktorer. Som afslutning foretages der en samlet vurdering af risikoen for fremtidig vold med henblik på at forudse for at forebygge. Politiet og VISO er certificerede i brugen af PATRIARK.

OBS

Redskaberne Bekymringsbarometeret, Genogrammet, Kulturgrammet og Samtaletræet kan bruges til at nuancere forståelsen af barnets/den unges baggrund og selvforståelse og kan medvirke til at afdække trusselsbilledet.

⁷ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158930>

Foranstaltninger

Dette afsnit handler om, hvilke veje man kan gå i sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, efter at der er foretaget en børnefaglig undersøgelse.

Handleplaner

Den børnefaglige undersøgelse skal resultere i en begrundet vurdering af, om der er behov for at træffe afgørelse om foranstaltninger og i så fald af hvilken art. Inden der træffes afgørelse om foranstaltninger efter servicelovens § 52 om særlig støtte eller § 76 om efterværn, skal der udarbejdes en handleplan efter SEL § 140.⁸ Det bemærkes, at hvis det af hensyn til barnet/den unge ikke er muligt at få udarbejdet en handleplan, inden der iværksættes en foranstaltning, skal der udarbejdes en kortfattet beskrivelse af formålet med foranstaltningen. Herefter skal kommunen snarest muligt og senest inden fire måneder opstille en handlingsplan jf. SEL § 140, stk. 1.



OBS

Se eksempel på en handleplan, hvor æresrelaterede konflikter indgår i bilag 1

Det fremgår af § 52, stk. 1, at kommunen skal træffe afgørelse om foranstaltninger efter stk. 3, når det må anses for at være af væsentlig betydning for hensynet til et barns eller en ungs særlige behov for støtte. Kommunen skal vælge de foranstaltninger, som bedst

kan løse de problemer, der er afdækket gennem den børnefaglige undersøgelse efter § 50, og ikke nødvendigvis dem, der er mindst indgribende. Sidstnævnte er vigtigt at iagttage og er i øvrigt beskrevet i en udtalelse fra ombudsmanden den 10. april 2014, 2014-9. De enkelte foranstaltninger efter serviceloven er nærmere beskrevet i 'Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier'.

Ved sager, der handler om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, vil det ofte i en periode være nødvendigt at anbringe barnet/den unge uden for hjemmet for at give barnet ro og beskytte det på grund af det høje risikoniveau, der er i nogle af disse sager.

Følgende afsnit vil derfor omhandle anbringelser uden for hjemmet af såvel frivillig som tvangsmæssig karakter.

Anbringelse

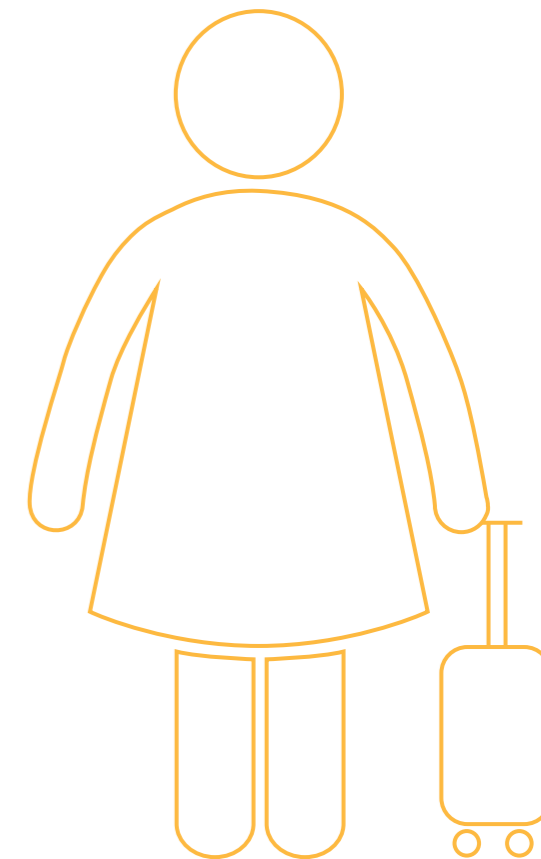
Anbringelse uden for hjemmet er en af de hjælpeforanstaltninger, som kommunen kan sætte i værk, når et barn eller en ung har brug for særlig støtte.

Der knytter sig en række opmærksomhedspunkter til anbringelser af unge i æresrelaterede konflikter. Det er væsentligt, at den unge på anbringelsesstedet bliver mødt af personale, der forstår den unges særlige situation, herunder tabet af den unges netværk og familie, skylden og skammen etc. Samtidig er det vigtigt, at der fra opholdsstedet tages højde for en række sikkerhedsmæssige foranstaltninger. Erfaringer fra feltet viser, at

det ofte er meget problematisk at anbringe disse unge på almindelige døgninstitutioner, da de står i en anden situation end de andre unge på stedet. De unge kan fremstå umodne og uselvstændige på grund af en autoritær opdragelse og de begrænsninger og restriktioner, de har været underlagt. De kan være naive om deres fremtid og være præget af et ønske om både at have en tæt relation til familien, og det, liv de ønsker sig. Naiviteten får ofte den konsekvens, at de ikke har noget beredskab, når de bliver forsøgt overtalt eller truet af familien. Samtidig kan familien have svært ved at acceptere, at den unge nu er et sted, hvor der potentielt er mulighed for at den unge dyrker sex, indtager alkohol, hash m.m., hvilket kan medføre, at samarbejdet med familien bliver unødigt kompliceret. Det anbefales derfor, at denne målgruppe af unge enten anbringes på et af de særligt kvalificerede opholdssteder (se side 36) eller i en plejefamilie med særlig viden om æresrelaterede problemstillinger (se s. 35). Samtidig anbefales det at vurdere, om den unge har brug for psykologbistand og/eller en kontaktperson til at håndtere følgerne af måske mange års kontrol, pres og begrænsninger samt tabet af familien.

Frivillig anbringelse

Som et led i kommunens muligheder for at iværksætte støtteforanstaltninger er der mulighed for frivillig anbringelse uden for hjemmet med informeret samtykke. En anbringelse uden for hjemmet skal ske, når myndigheden vurderer, at det er den foranstaltning, der vil være den mest hensigtsmæssige i forhold til det behov for hjælp, barnet eller den unge har.



⁸ Det bemærkes, at såfremt der træffes beslutning om ikke at foretage en børnefaglig undersøgelse, er dette at betragte som en afgørelse i juridisk forstand.

Betingelserne for at anbringe med samtykke er:

- Det er af væsentlig betydning for barnets eller den unges særlige behov for støtte
- Støtten til barnet eller den unge kan bedst gives under ophold uden for hjemmet⁹.

Det er iflg. SEL § 52 som hovedregel en forudsætning for at træffe en afgørelse om foranstaltningerne, at begge forældremyndighedsindehavere giver informeret samtykke til foranstaltningen. Hvis den berørte unge er 15 år eller derover, skal han eller hun også give samtykke til anbringelsen. Ved informeret samtykke forstås, at forældremyndighedsindehaver og den unge over 15 år viser forståelse for og er enige i formålet med anbringelsen, som det fremgår af handleplanen. Kun her er der tale om en frivillig anbringelse.

Hvis forældremyndighedsindehaveren og den unge ikke har forstået grunden til anbringelsen og stiller betingelser for samtykket, er der ikke tale om informeret samtykke. Det kan være, hvis én af parterne kun giver samtykke til anbringelse et bestemt sted eller i et begrænset tidsrum. I sådanne situationer vil man alene skulle vurdere sagen efter reglerne om anbringelse uden samtykke, idet der reelt set ikke er givet samtykke.

Anbringelse med tvang trods informeret samtykke

I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at træffe afgørelse om anbringelse uden samtykke, selvom forældremyndighedsindehaver og den unge har givet et informeret samtykke til anbringelsen. Dette gælder, hvis

hensynet til barnet eller den unge på afgørende måde taler for det, se SEL 58, stk. 2.

Bestemmelsen skal sikre kontinuitet i sager, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt familien reelt vil samarbejde om anbringelsen og er enige heri. Bestemmelsen kan for eksempel indgå i overvejelserne i sager, hvor der er risiko for, at den unge bliver påvirket eller presset til at opgive sit samtykke, hvorefter anbringelsen som udgangspunkt skal ophøre.

Se *Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier* om de særlige procesregler der gælder, hvis barnet/forældrene trækker samtykket tilbage.

Tvangsmæssige anbringelser

Det kan være nødvendigt at foretage en tvangsanbringelse i sager om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol, da en inddragelse af barnets forældre kan være med til at øge risikoen for barnet/den unge.

Anbringelse af et barn eller en ung uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver kan kun foretages, hvis der er en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af omsorgssvigt af forskellig art. Der skal også være en begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses, mens barnet eller den unge fortsat bor hjemme. I relation til æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol er anbringelse uden samtykke en mulighed, fx hvis barnet eller den unges sikkerhed er i fare, eksempelvis ved

at barnet eller den unge er truet i hjemmet eller ved bekymring om, hvorvidt forældrene vil søge at genoprette den tabte ære ved eksempelvis isolation, ekstrem kontrol, vold, genopdragelsesrejse eller tvangsforlovelse.

I SEL § 58 er der anført følgende betingelser for anbringelsen:

Er der en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af

- 1) *utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge,*
- 2) *overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for,*
- 3) *misbrugsproblemer, kriminelt adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge eller*
- 4) *andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge,*

kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet, jf. § 52, stk. 3, nr. 7. Der kan kun træffes en afgørelse efter 1. pkt., når der er begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets eller den unges fortsatte ophold i hjemmet.

Hvornår der er en begrundet formodning om, at problemerne ikke kan løses under barnets fortsatte ophold i hjemmet, bygger på en konkret vurdering, som foretages af børn og unge-udvalget.

Børn og unge, der er fyldt 12 år, har ligeledes klageret til Ankestyrelsen over en afgørelse om frivillig anbringelse efter SEL § 167, stk.1, nr.1.



Fakta

Ved en indstilling til børn og unge-udvalget om tvangsmæssig anbringelse skal kommunen sørge for:

- at forældremyndighedsindehaverne samt børn og unge, der er fyldt 12 år, tilbydes betalt advokatbistand, samt af egen drift tilbyde aktindsigt i de pågældende akter i sagen, der skal forelægges børn og unge-udvalget.
- Forældremyndighedsindehaverne samt børn og unge, der er fyldt 12 år, har også ret til foretræde for børn og unge-udvalget under dets behandling af sagen jf. SEL §§ 72-74.
- Såvel forældremyndighedsindehaverne som børn og unge, der er fyldt 12 år, er parter i sagen og derfor også klageberettigede i relation til Ankestyrelsen og byretten jf. SEL §§ 168, 169 og 170.

⁹ Ankestyrelsen: <https://ast.dk/born-familie/sager-om-born-og-unge/frivillige-stotteforanstaltninger/frivillig-anbringelse-af-et-barn-eller-ung-uden-for-hjemmet>

Det er muligt at få ophold på en specialiseret og særlig sikker institution, hvis der vurderes at være et akut behov for beskyttelse

Tvangsmæssige anbringelser efter ønske fra unge, der er fyldt 15 år, men uden samtykke fra forældremyndighedsindehavere

Ifølge SEL § 58, stk.3, kan børn og unge-udvalget med samtykke fra unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om en tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet, når en anbringelse anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges særlige behov, samt at problemerne ikke kan løses under den unges fortsatte ophold i hjemmet. Dette gælder også, selv om de skærpede betingelser i § 58, stk.1 om anbringelse uden samtykke ikke er til stede.

Denne bestemmelse har været anvendt i en sag omfattende æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, hvor den unge frygtede tvangsægteskab – en frygt, der ifølge forældremyndighedsindehaverne var ubegrundet.

Hjemgivelse

Hvis forældremyndighedsindehaveren eller den unge, der er fyldt 15 år, under anbringelsen anmoder om hjemgivelse, har kommunen som udgangspunkt altid en pligt til at vurdere anmodningen. Dette gælder, uanset om barnet eller den unge er frivilligt eller tvangsmæssigt anbragt. Se SEL § 68 om hjemgivelse og fastsættelse af hjemgivelsesperiode.

Den akutte anbringelse

I sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol kan der være tilfælde, hvor barnet eller den unge har øjeblikkeligt behov for anbringelse. Her træffes en akut afgørelse af formanden eller næstformanden for børn og unge-udvalget, som dog kun er foreløbig og derfor skal godkendes af børn og unge-udvalget snarest muligt og senest inden syv dage efter iværksættelsen. En formandsafgørelse er herefter gyldig i en måned, men ved akutte

afgørelser om undersøgelse uden samtykke er den gyldig indtil undersøgelsen er afsluttet, dog højst to måneder.

Selve anbringelsen kan ske på et af landets godkendte tilbud, herunder de specialiserede institutioner for unge, hvis sikkerhed er truet, hvor unge mellem 16 og 18 år kan få ophold. Mulighederne for henvisninger hertil er beskrevet i det følgende afsnit om anbringelsessteder.

Anbringelsessteder

Det er kommunen, der træffer afgørelse om, hvilket anbringelsessted barnet/den unge skal anbringes på, jf. SEL § 68 b, stk.1. Kommunen skal vælge det konkrete anbringelsessted, der bedst kan imødekomme barnets eller den unges behov, og der skal lægges vægt på anbringelsesstedets mulighed for at tilbyde nære og stabile voksenrelationer. Det skal desuden vurderes, om anbringelse i en plejefamilie er mest hensigtsmæssig jf. § 68b, stk. 2.

I sager om æresrelaterede konflikter skal det overvejes nøje, om en eventuel anbringelse i slægten eller netværket kan understøtte barnets sunde udvikling og bidrage til tryghed, eller om det kan få negative konsekvenser. En æresrelateret konflikt vil oftest omfatte den udvidede familie og ikke blot forældrene, hvorfor slægts- og netværksanbringelser kan være meget problematiske for barnet/den unge.

I Danmark findes plejefamilier med særlig viden om børn og unge i æresrelaterede konflikter, men af hensyn til sikkerheden er de særlige kompetencer som regel ikke beskrevet på Tilbudsportalen. Kontakt derfor Socialtilsynene for kontakt til disse familier.

Særlige sikre anbringelsessteder ved æresrelaterede konflikter/negativ social kontrol

Det er muligt at få ophold på en specialiseret og særlig sikker institution, hvis der vurderes at være et akut behov for beskyttelse i forbindelse med æresrelaterede konflikter og/eller negativ social kontrol.

RED-Safehouse

RED-Safehouse tilbyder ophold til unge mellem 16 og 30 år, uden børn, som har brug for beskyttelse og støtte til at få et selvstændigt liv. Afdelingerne under RED-Safehouse ligger henholdsvis i Jylland og på Sjælland og har hemmelig adresse. De to afdelinger har i alt plads til 38 unge kvinder og mænd.

RED-Safehouse hører under kategorien opholdssteder i SEL § 66, stk. 1, nr. 5.

Læs om RED-Safehouse her: <http://red-safehouse.dk/>

Opholdssteder til børn

Der findes desuden tre opholdssteder, der er særligt kvalificerede til at modtage børn i alderen 12-17 år, som er udsat for æresrelaterede konflikter og/eller negativ social kontrol. Opholdsstederne kan kontaktes her:

<http://www.safehouse-jylland.dk/>
[https://etnisk-safehouse.dk/](https://etnisk-safehouse.dk/kontakt@safabase.dk)
kontakt@safabase.dk

Særlig adressebeskyttelse

Politiet kan iværksætte særlig adressebeskyttelse for en borger, som udsættes for trusler mod sin person i forbindelse med æres- eller samlivsrelaterede konflikter, jf. CPR-lovens § 6.

Det er politiet, der skriftligt orienterer borgerens bopælskommune, som herefter skal registrere vedkommende som værende uden fast bopæl i kommunen, selvom borgeren har bopæl eller fast opholdssted i kommunen. I stedet registreres den pågældende person i CPR som værende uden fast bopæl i kommunen under den dertil fastsatte særlige vejkode 9962.

Det er en forudsætning, at den særlige adressebeskyttelse iværksættes i forbindelse med en flytning, og at den særlige adressebeskyttelse – for at yde en reel beskyttelse – kombineres med den almindelige navne- og adressebeskyttelse, jf. CPR-lovens § 28, stk. 1, som i særlige tilfælde kan tildeles for længere tid end ét år.

Det er vigtigt, at de organisatoriske rammer omkring håndteringen af borgere under særlig adressebeskyttelse hviler på et godt og veltilrettelagt fundament i kommunen. Det er afgørende for, at beskyttelsen af borgere bliver reel. Kommunen kan derfor med fordel udpege et særligt team eller en ledende medarbejder til at håndtere sager om særlig adressebeskyttelse.

For mere viden: <https://www.cpr.dk/cpr-nyt/nyhedsarkiv/2015/apr/orientering-vedroerende-saerlig-adressebeskyttelse-20152/>

Opmærksomhedspunkter ved anbringelser

I det følgende fremhæves kommunens almene forpligtelser i forbindelse med en anbringelse af et barn/ung. Formålet med afsnittet er at fremhæve, hvad man skal være opmærksom på i forhold til sikkerhedsvurderingen for barnet og i forhold til inddragelse af forældre, hvis der er bekymring, mistanke eller vidne om æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol i hjemmet.

Forældrene til den anbragte unge vil ofte have en anden forståelse af situationen i hjemmet. De ser ikke nødvendigvis deres eget ansvar i konflikterne og vil i stedet bebrejde den unge.

Forældrene er ofte selv pressede af andre familiemedlemmer og deres netværk og kan føle sig nødsaget til at lyve om deres barns anbringelse. Den anbragte unge vil ofte have stor forståelse for forældrenes dilemma og vil langt hen ad vejen samarbejde med forældrene om at skjule, hvorfor de ikke længere bor hjemme.

I mange sager overtaler forældrene den unge til at fortælle sagsbehandleren, at konflikten var en løgn, og at han/hun gerne vil hjem. Den unge bliver eksempelvis fortalt, at han/hun er årsag til, at moren er blevet indlagt med dårligt hjerte, at de mindre søskende ikke spiser mv. Denne tildeling af skyld og skam kan føre til at unge vender tilbage til familien, uden at forholdene i hjemmet vil ændre sig.

I de situationer, hvor sikkerhedsniveauet skal være højt omkring barnet eller den unge, er det vigtigt at være opmærksom på nedenstående bestemmelser.

Støtte til forældremyndighedsindehaverne

Når et barn eller en ung anbringes udenfor hjemmet, har forældrene særlige rettigheder i forbindelse med anbringelsen. Det betyder blandt andet, at kommunen løbende skal tilbyde forældremyndighedsindehaverne en støtteperson jf. SEL § 54 samt være opmærksom på, om anden støtte vil være relevant for forældremyndighedsindehaverne til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen, og herefter tilbyde en plan for støtten.

Det personrettede tilsyn og samtale med barnet/den unge

Under anbringelsen uden for hjemmet skal kommunen løbende vurdere, hvorvidt der er behov for, at indsatsen ændres, og om handleplanen, jf. SEL § 140, skal revideres. En sådan vurdering skal foretages første gang senest tre måneder efter foranstaltningen er iværksat og derefter minimum hver sjette måned jf. SEL § 70, stk. 1.

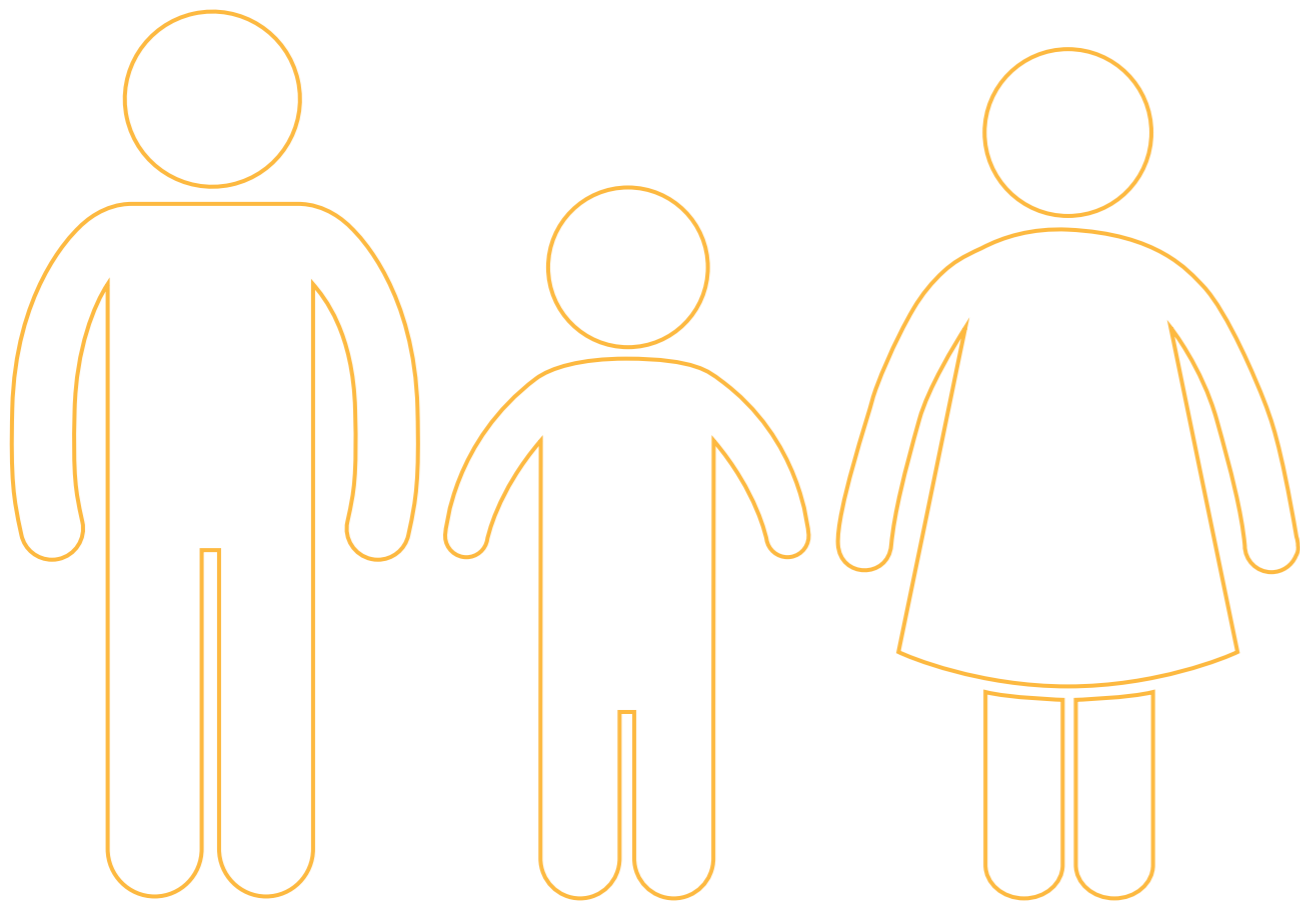
Socialforvaltningen skal i den forbindelse tale med barnet/den unge uden voksne fra anbringelsesstedet.

Kommunens opmærksomhed på ændring af anbringelsessted

En afgørelse om ændring af barnets eller den unges anbringelsessted kræver samtykke fra forældremyndighedsindehaverne og barnet eller den unge, hvis han eller hun er fyldt 12 år. Hvis de ikke samtykker, må sagen forelægges børn og unge-udvalget med henblik på afgørelse om, hvorvidt betingelserne for ændring af anbringelsessted er til stede efter reglerne i SEL § 69, stk. 3. Hvis børn og unge-udvalget vurderer, at dette er tilfældet, er det kommunen, der træffer afgørelse om det nye anbringelsessted jf. SEL § 69, stk. 3.

Samvær under anbringelse uden for hjemmet

Det er udgangspunktet, at kommunen under anbringelsen af barnet eller den unge aktivt skal sørge for, at forbindelsen mellem barnet eller den unge og forældrene og netværket holdes ved lige. Der er her ikke alene tale om forældremyndighedsindehaveren, men om forældrene, altså også den forælder, der ikke har forældremyndighed over barnet samt familie og netværk. Kommunen har herudover pligt til at sikre, at forældrene får information om barnets hverdag, samt at bidrage til et godt samarbejde mellem forældrene og anbringelsesstedet.



Det er vigtigt, at beslutningen om, hvorvidt der skal være kontakt mellem den unge og forældrene, tages på et kvalificeret grundlag, hvor der både tages højde for den unges fysiske og psykiske sikkerhed. Den psykiske sikkerhed handler om, hvorvidt den unge er i stand til at modstå den skyld og skam, familien kan påføre ham eller hende, og som i mange sager fører til, at den unge føler sig presset til at tage hjem, uden at forholdene i hjemmet har ændret sig.

Derfor skal kommunen dog stadig forsøge at genoprette kontakten mellem familien og den unge. Manglende kontakt kan for nogle unge føre til, at deres angst for familien tager til, ligesom mange unge kan lide et stort afsavn. Især de første møder kan være svære, og det er derfor vigtigt, at de unge ikke er alene i et rum med familien, men har fagfolk med til at støtte samtalen, og som kan stoppe mulige bebrejdelser af den unge og den skyld og skam, det kan medføre.

Hvis det er nødvendigt, kan kommunen træffe afgørelse om, hvor hyppigt og hvordan samværet skal foregå. Hvis samværet fastsættes til under én gang om måneden, betragtes denne afgørelse som en afbrydelse af forbindelsen, der skal forelægges børn og unge-udvalget til afgørelse efter reglerne i SEL § 71, stk. 3.

Støttet eller overvåget samvær

Kommunen kan med samtykke fra forældremyndighedsindehaver og den unge, der er fyldt 15 år, træffe afgørelse om, at samværet mellem forældre og barnet eller den unge skal støttes ved, at der er en tredje person til stede. Der er her tale om det såkaldt "støttede samvær". Tanken er, at barnet og forældrenes samvær netop kan understøttes jf. SEL § 71, stk. 2.

Hvis der er tale om, at den tredje person skal være til stede under samværet for at sikre, at barnet ikke lider overlast, vil der være tale om, at der skal træffes en afgørelse om overvåget samvær. En sådan afgørelse om overvåget samvær træffes af børn og unge-udvalget. jf. SEL § 71, stk.3.

Det fremgår af SEL § 71, stk.4, at børn og unge-udvalget skal træffe afgørelse om afbrydelse af samvær, afbrydelse af brev-, mail- eller telefonkontakt, eller om overvåget samvær, dvs. at samværet kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant fra kommunen, når der er tale om en person, der enten har eller formodes at have begået overgreb mod et barn eller en ung medmindre særlige forhold taler imod.

Afgørelse om ikke at oplyse forældrene og netværket om barnets opholdssted

Kommunen kan beslutte, at barnets eller den unges anbringelsessted ikke må oplyses til forældre, familie eller netværk af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling. Afgørelsen træffes af børn og unge-udvalget og træffes for en bestemt periode.

Hvis trusselsniveauet er højt, og den unge anbringes på et anonymt opholdssted, bør den unge efterlade sit simkort på kommunen, samt lukke til adgang for at andre kan se, hvor den unges telefon befinder sig, ligesom andre digitale sikkerhedsforanstaltninger bør tages. Brug af hævekort vil for eksempel give forældrene mulighed for at se, hvor den unge færdes. I særlige tilfælde kan det besluttes, at den unge ikke skal have adgang til telefon og medier i en periode. Dette er primært aktuelt for den gruppe af unge, der rent kognitivt har svært ved at håndtere egen sikkerhed.

Brugen af digitale postkasser

Det er vigtigt at være særligt opmærksom på brugen af digitale postkasser, og at forældrene, hvis den unge har givet dem adgang, kan læse den unges post, hvor eksempelvis den unges adresse kan fremgå. Det er derfor vigtigt, at de unge oplyses om dette og vejledes om eventuelle muligheder for at blive fritaget for digital post eller fjerne forældrenes læseadgang til de unges digitale postkasser.

Afgørelse om afbrydelse af kontakt mellem barnet/den unge og forældre og netværket

Når det er nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges sundhed eller udvikling, kan der træffes afgørelse om at afbryde kontakten i form af samvær og brev-, mail- eller telefonforbindelse mellem forældrene, netværket og barnet eller den unge. En sådan afgørelse træffes af børn og unge-udvalget jf. § 71, stk.3 og gælder for en bestemt periode.

Afgørelse om kontrol af kontakt mellem barnet/den unge og forældre og netværk

Loven om voksenansvar for anbragte børn og unge fastsætter rammer for personale på anbringelsessteders adgang til at anvende magt og foretage andre indgreb i anbragte børns og unges selvbestemmelsesret under anvendelse på såvel anbringelser i plejefamilier som på opholdssteder og døgninstitutioner.

Voksenansvaret indebærer blandt andet, at plejeforældrene og personalet som led i varetagelsen af den daglige omsorg kan foretage nødvendige indgreb i barnets eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnets eller den unges:

- Interesser
- fysiske og psykiske behov
- opbygning af kompetencer til at indgå i sociale relationer
- trivsel og læring

Kommunen skal være opmærksom på, at der er forskellige regler, alt efter hvordan barnet/den unge er anbragt.

Læs mere på: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/magtanvendelse-born-og-unge-1>

Finansiering af hjemrejse ved ufrivilligt udlandsophold for unge under 18 år

Ufrivillige ophold i udlandet på grund af æresrelaterede konflikter dækker bl.a. over genopdragelsesrejser, ufrivillige rejser for at blive tvangsforlovet, tvangsgift eller for pigers vedkommende kønslæmlæstet. Finansieringen af en hjemrejse til en ung under 18 år, der opholder sig ufrivilligt i udlandet på grund af en æresrelateret konflikt, er betinget af, at kommunen vurderer, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte efter serviceloven, da udgiften til hjemrejsen konteres som en del af udgiften til den støtte, der gives/skal gives, jf. SEL §§ 2 og 52.

Såfremt den unge ikke har ophold i Danmark, er det en forudsætning for hjælp efter serviceloven, at barnet/den unge har sædvanligt opholdssted i Danmark, og at forældremyndighedsindehaveren har lovligt ophold i landet.

Efterværn

I kommunale sager med æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol er det vigtigt, at kommunen tænker fremad og er opmærksom på mulighederne for efterværn i forbindelse med den unges anbringelse uden for hjemmet. Det gælder især, hvis der skal tages stilling til en eventuel afbrydelse om ophør af anbringelsen.

Her kan der opstå en række nye udfordringer, blandt andet hvis den unge skal tilbage til den familie eller til det lokalsamfund, man gennem anbringelsen har søgt at skærme ham eller hende fra. Der kan også opstå problemer, hvis den unge skal ud og bo for sig selv. For nogle af disse unge gælder det, at de har levet et isoleret liv og derfor har dårligt kendskab til basale samfundsfunktioner, rettigheder og muligheder. De vil således ofte have behov for at blive støttet i at komme videre i deres liv.

Med erfaringer fra forskning og praksis er der særligt tre behov, der gør sig gældende for efterværnsindsatsen til personer, der er udsat for æresrelaterede konflikter:

- Øget sikkerhed
- Netværksskabende tiltag, herunder støtte til uddannelses- eller jobforløb
- Støtte ift. hverdagskompetencer til at leve en selvstændig tilværelse.

Med hverdagskompetencer menes kendskab til basale samfundsfunktioner og kompetencer til at tilrettelægge og håndtere en dagligdag. Unge, der har levet under omfattende social kontrol, kan mangle disse kompetencer, da de aldrig har truffet beslutninger på egne vegne. De

har ikke den fornødne viden om, hvordan man fx opretter en bankkonto, bruger NemID eller betaler en regning og har ingen erfaring med at forvalte egen økonomi. Derfor har denne målgruppe et stort behov for støtte.

Målgruppen for efterværn efter serviceloven

Følgende målgrupper er omfattet af efterværnsbestemmelsen:

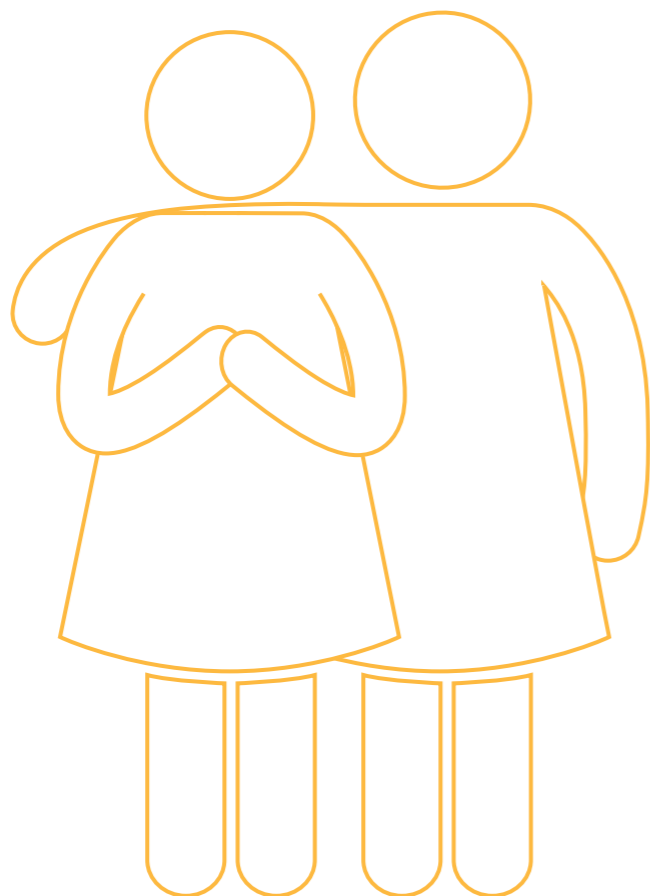
- Unge, der er eller har været anbragt uden for hjemmet umiddelbart inden, den unge fylder 18 år
- Unge, der har en fast kontaktperson bevilget efter reglerne i SEL § 52, stk. 3, nr. 6.

Som det fremgår af SEL § 68, stk. 12, skal den unges opholdskommune senest ved det fyldte 17 ½ år afgøre, hvorvidt den unge ved det fyldte 18. år har behov for efterværn. Målgruppen for og formålet med efterværn er i SEL § 76, stk. 1 defineret som:

”Unge i alderen fra 18 til 22 år, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge er indforstået hermed. Hjælpen skal bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse og herunder have fokus på at understøtte den unges uddannelse og beskæftigelse samt øvrige relevante forhold, f.eks. anskaffelse af selvstændig bolig.”

Alt efter hvilken type indsats, den unge har modtaget, er der forskellige former for efterværn, der kan tilbydes.

Kommunen kan tilbyde efterværn i form af opretholdelse af en kontaktperson til den unge, når den unge ikke har været anbragt uden for hjemmet, inden han eller hun er



fyldt 18, men har haft tildelt en kontaktperson efter SEL § 52, stk. 3, nr. 6.

Unge, der var anbragt uden for hjemmet frem til det 18. år, kan efter SEL § 76 tilbydes følgende former for efterværn:

- at døgnophold, jf. § 55, på et anbringelsessted, jf. § 66, opretholdes,
- at udpege en fast kontaktperson for den unge, jf. § 52, stk. 3, nr. 6,
- at etablere en udslusningsordning, jf. § 55, i det hidtidige anbringelsessted og
- at tildele andre former for støtte, der har til formål at bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse for den unge.

I forhold til unge, der har været anbragt på grund af æresrelaterede konflikter, bør en vurdering af sikkerheden for den unge indgå i overvejelserne om valg af efterværn. Hvis den unge skal ud at bo selv, eller fx bo i en udslusningsordning, kan det således anbefales at lave en sikkerhedsplan med den unge i forhold til, hvem hun/han kan kontakte og i hvilke tilfælde.

Genetablering af støtten

Et særligt opmærksomhedspunkt i sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol er, at kommunen iflg. SEL § 76, stk. 4 har mulighed for at træffe afgørelse om at tildele støtte eller genetablere støtte, indtil den unge fylder 23 år. Dette kan ske, hvis den unge fortryder tidligere at have afvist støtte, hvis den unges situation ændrer sig, eller støtten i øvrigt er ophørt, forudsat at betingelserne for efterværn er til stede.

Den unge kan befinde sig i et stort dilemma mellem egne ønsker og familiens forventninger. De kan derfor være uafklarede om deres situation og heraf være i konflikt med sig selv om behov for støtte, hvorfor det kan være relevant at være opmærksom på denne bestemmelse.



OBS

App'en M.O.D. (Mit Overblik i Dagligdagen) er udviklet til personer involveret i æresrelaterede konflikter og fungerer som et overblik over personens forløb fra indflytning på opholdssted til udflytning og opstart af egen tilværelse. Derudover findes der forskellige guides til at støtte den unge i hverdagskompetencer, blandt andet app'en Bo Selv.

Find apps ved at søge på "mod dagbog" i App Store og "mod styrelsen siri" i Google play samt "boselv".

DEL 2

Voksne udsat for æresrelaterede konflikter eller negativ social kontrol

INDLEDNING Æresrelaterede konflikter hvor et eller flere familiemedlemmer mener, at et andet familiemedlem har krænket familiens ære, kan ramme voksne såvel som børn og unge, men de lovmæssige forpligtelser for de to målgrupper er forskellige. Mange af de foranstaltninger, der gælder for børn, gælder således ikke for voksne. Denne del handler om de muligheder, som findes i de socialfaglige indsatser og i lovgivningen, ligesom der præsenteres en række aktører på området, som tilbyder særlig hjælp til voksne, der er udsat for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

I denne håndbog dækker voksenområdet over:

- Handleplaner for den voksne
- Kvindekrisecentre
- Mandecentre
- Vold i nære relationer
- Andet bosted (§ 110)
- Personer med midlertidigt ophold
- Ufrivilligt udlandsophold

Når der i håndbogen bruges betegnelsen voksne, henvises der til personer på 18 år og derover, hvilket refererer til den lovgivningsmæssige opdeling. En persons reelle alder er dog ikke altid i overensstemmelse med den sociale/levede alder. Som beskrevet i forbindelse med efterværn, er der en del af de unge

voksne, som bor hos deres forældre, også selvom de er myndige, og som kan have levet en isoleret tilværelse uden kendskab til basale samfundsfunktioner, som fx kontakt til kommune, bank, læge mv. For disse unge voksne vil familiens forventninger og behov for kontrol ikke ændre sig, når den unge fylder 18 år. Samtidig stemmer forældrenes eller omgivelsernes opfattelser af, hvornår en person er myndig, ikke altid overens med den lovmæssige.

For at kunne hjælpe disse voksne er det nødvendigt, at sagsbehandleren kender til de socialfaglige og lovgivningsmæssige forpligtelser og øvrige hjælpeinstanser, der eksisterer for personer over 18 år. Hertil skal der være skærpet opmærksomhed på særlige forhold i denne type af sager, navnlig hvad angår sikkerhed.

Hvordan kommer æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol til udtryk

Konflikttyperne for de voksne er meget lig dem, man ser ved børn og unge (se s. 11). Konflikterne kan være vidt forskellige og omfatte overvågning, kontrol af telefon/e-mail/E-boks, sociale restriktioner, tvangsægteskab og vold.

Modsat børne- og ungeområdet er der ikke skærpet underretningspligt overfor voksne. Derfor er det i mange tilfælde den voksne selv, som skal henvende sig og bede om hjælp. Ofte findes der dog en række fag- og omsorgspersoner i den voksnes omgangskreds, herunder sagsbehandlere, jobcentre, læger, lærere, kolleger etc., og disse personer kan have en afgørende rolle i forhold til at støtte den voksne i at søge hjælp. Nedenfor ses en række opmærksomhedstegn, som kan bruges til at blive skarpere på en bekymring for den voksne:

- Generel mistroivsel
- Ændringer i påklædning
- Dobbeltliv og løgne
- Mistroiskhed
- Aggressiv og udfarende adfærd
- Rastløshed
- Ligegyldighed
- Nervøsitet
- Indelukket
- Konstante bekymringer
- Stærkt tilpasset adfærd – alt for velfungerende

- Afvigende adfærd, fx kriminalitet
- Overdreven sportsdyrkelse
- Forbud mod at arbejde eller færdes frit
- Tvangsægteskaber (for både kvinder og mænd)

Fra kommunernes side bør der være særlig opmærksomhed på, at mænd og kvinder, som udsættes for negativ social kontrol eller er involveret i æresrelaterede konflikter, også kan være udsat for fysisk vold.



OBS

- Har kommunen et beredskab ift. sager omhandlende æresrelaterede konflikter?
- Er det tydeligt, hvem der er ansvarlig for implementering og opdatering af beredskabet?
- Er børne- og voksenområdet tænkt sammen i beredskabet? Og samarbejder de to områder om denne type af sager?
- Hvilke procedurer har kommunen, når der kan være tale om akut fare for personen, der henvender sig?
- Er der taget stilling til, hvem der skal gennemføre den første (akutte) risikovurdering? Hvem laver efterfølgende en mere grundig risikovurdering? Og hvem opdaterer løbende risikovurderingen?
- Hvilke sikkerhedsforanstaltninger har kommunen? Har kommunen en døgnvagt, særlige politifolk, lægehus, krisecenter etc.?

Kommunens opgave ved henvendelser om æresrelaterede konflikter/negativ social kontrol

Når en person over 18 år henvender sig til sin kommune på grund af negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt, er kommunen forpligtet til at tilbyde rådgivning efter SEL § 12a:



Fakta

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at personer over 18 år, der henvender sig på grund af æresrelaterede konflikter, får mulighed for at få gratis rådgivning i henhold til § 10.

Stk. 2. Skønner kommunalbestyrelsen, at der er behov for det, skal personer over 18 år, der risikerer at blive eller er udsat for en alvorlig æresrelateret konflikt, tilbydes en handleplan.

Stk. 3. Handleplanen skal indeholde:

- en risikovurdering for den pågældende borger,
- oplysninger om borgerens aktuelle situation, herunder relevante forhold vedrørende bopæl, arbejde, uddannelse og forholdet til pårørende,
- overvejelser om eventuelle relevante støttemuligheder i forhold til bopæl, arbejde og uddannelse samt formålet hermed og
- overvejelser om eventuelle relevante støttemuligheder efter denne lov eller efter anden lovgivning og formålet hermed.

Stk. 4. Handleplanen skal udarbejdes i samarbejde med borgeren.



OBS

Er du i tvivl om en sag kontakt da:

VISO tilbyder rådgivning og udredning til fagpersoner, når en borger er udsat for en æresrelateret konflikt. Læs mere om VISO's tilbud her: <https://socialstyrelsen.dk/viso/udvalgte%20indsatsomraader/aeresrelaterede-konflikter>

Etnisk Ung tilbyder sparring og konsulentbistand i sager om æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Læs mere om Etnisk Ungs tilbud her: <http://www.etniskung.dk/For-fagfolk/>

Styrelsen for International Rekruttering og Integrations rejsehold tilbyder strategisk rådgivning, herunder assistance til udarbejdelse af kommunale beredskaber ved æresrelaterede konflikter. Kontakt rejseholdet her: Telefon: 72 14 23 33 eller Mail: aere@siri.dk

En henvendelse til kommunen kan også ske i forbindelse med, at den voksne er udsat for vold og har behov for at komme på kvindekrisecenter eller mandecenter. Volden er således den primære problematik, og den æresrelaterede konflikt kan stå i baggrunden. Dette beskrives i et følgende afsnit som del af behovet for beskyttelse.

Behov for beskyttelse

I æresrelaterede sager, hvor hele eller store dele af familien eller netværket er involveret, er det afgørende, at personens sikkerhed prioriteres højt. En konflikt kan eskalere meget hurtigt, og sikkerhedshensynet er derfor afgørende i denne type af sager. Ofte vil det være hensigtsmæssigt, at kommunen overvejer, om der skal foretages navne- og adressebeskyttelse, samt om politiet skal inddrages. Politiet kan markere sagerne, udlevere overfaldsalarm og foretage risikovurderinger.

Hver politikreds har en ressourceperson på feltet for æresrelaterede konflikter, og politiet kan desuden have vigtig viden om familien, som vil være betydningsfuld i vurderingen. På grund af den skærpede sikkerhedsrisiko og det pres fra familien, der kan være i æresrelaterede sager, er det derudover hensigtsmæssigt, at politiet er orienteret om, at borgerne ikke skal eftersøges. Politiet kan også kontaktes, så de kan informere borgerens familie om, at han eller hun befinder sig på et sikkert sted, og at de ikke skal prøve at kontakte hende/ham.

På landsplan findes enkelte sikrede institutioner, som har specialiseret sig i at arbejde med mænd/kvinder og par, som er udsatte for æresrelaterede konflikter

Sikrede institutioner til mænd og kvinder

RED-Safehouse driver to sikrede opholdssteder for kvinder, mænd og par uden børn med behov for sikkerhed efter at have været udsat for negativ social kontrol, æresrelateret vold, tvangsægteskab eller trusler herom. Enlige beboere og par mellem 16 og 30 år indskrives på RED-Safehouse, jf. SEL §§ 109-110.

Se mere på <http://red-safehouse.dk/>

Rosenly er et landsdækkende specialkrisecenter for voldsudsatte og sikkerhedstruede kvinder med minoritetsetnisk baggrund og deres børn.

Se mere på: <http://sanktlukas.dk/rosenly/>

Kvindekrisecentre

For kvinders vedkommende fremgår det af SEL § 109, at kommunerne skal tilbyde midlertidige ophold i boformer til kvinder med og uden børn, der har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende kriser i familie- eller samlivsforholdet.

Optagelse på et kvindekrisecenter kan ske anonymt ved kvindens egen henvendelse eller efter henvisning fra offentlige myndigheder. Det er bostedets leder, der træffer afgørelse om både optagelse på kvindekrisecentret og om ophør af opholdet.

Orienteringspligt

Krisecentret skal senest tre hverdage efter optagelsen af kvinden orientere den kommune, der er forpligtet til at yde hjælp efter servicelovens § 109. Det følger af servicelovens § 109, stk. 6, at denne orientering som udgangspunkt skal indeholde kvindens og eventuelle børns cpr-numre, dato for optagelse og udskrivning samt begrundelsen for dette. For kvinder, der optages i boformen anonymt, efter § 109, stk. 2, udelades kvindens og eventuelle børns navne og cpr-numre, og det skal i øvrigt sikres, at anonymiteten opretholdes. Af særlig relevans i sager med æresrelaterede konflikter/negativ social kontrol fremgår det, at kvinder, der er anonymt optaget eventuelt med børn, skal bevare deres anonymitet, når kommunen orienteres.

Indledende og koordinerende rådgivning

Kommunen har efter SEL § 109, stk. 7 ansvaret for at tilbyde indledende og koordinerende rådgivning til kvinder, som kommer på krisecenter. Den indledende rådgivning skal skabe kontakt mellem kvinden og en medarbejder, der varetager den koordinerende rådgivning. Den koordinerende rådgivning gives i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen m.v. og skal understøtte de enkelte dele i kommunalbestyrelsens øvrige tilbud.

Særlig adressebeskyttelse

Politiet kan iværksætte særlig adressebeskyttelse for en borger, som udsættes for trusler mod sin person i forbindelse med æres- eller samlivsrelaterede konflikter, jf. CPR-lovens § 6.

Det er politiet, der skriftligt orienterer borgerens bopælskommune, som herefter skal registrere vedkommende som værende uden fast bopæl i kommunen, selvom borgeren har bopæl eller fast opholdssted i kommunen. I stedet registreres den pågældende person i CPR som værende uden fast bopæl i kommunen under den dertil fastsatte særlige vejkode 9962.

Kommunerne skal på eget initiativ registrere børn, som har eller får samme bopæl som en forælder, for hvem politiet har iværksat den særlige adressebeskyttelse, så længe barnet bor sammen med forælderen. Det følger af CPR-lovens § 6, stk. 6.

Det er en forudsætning, at den særlige adressebeskyttelse iværksættes i forbindelse med en flytning, og at den særlige adressebeskyttelse – for at yde en reel

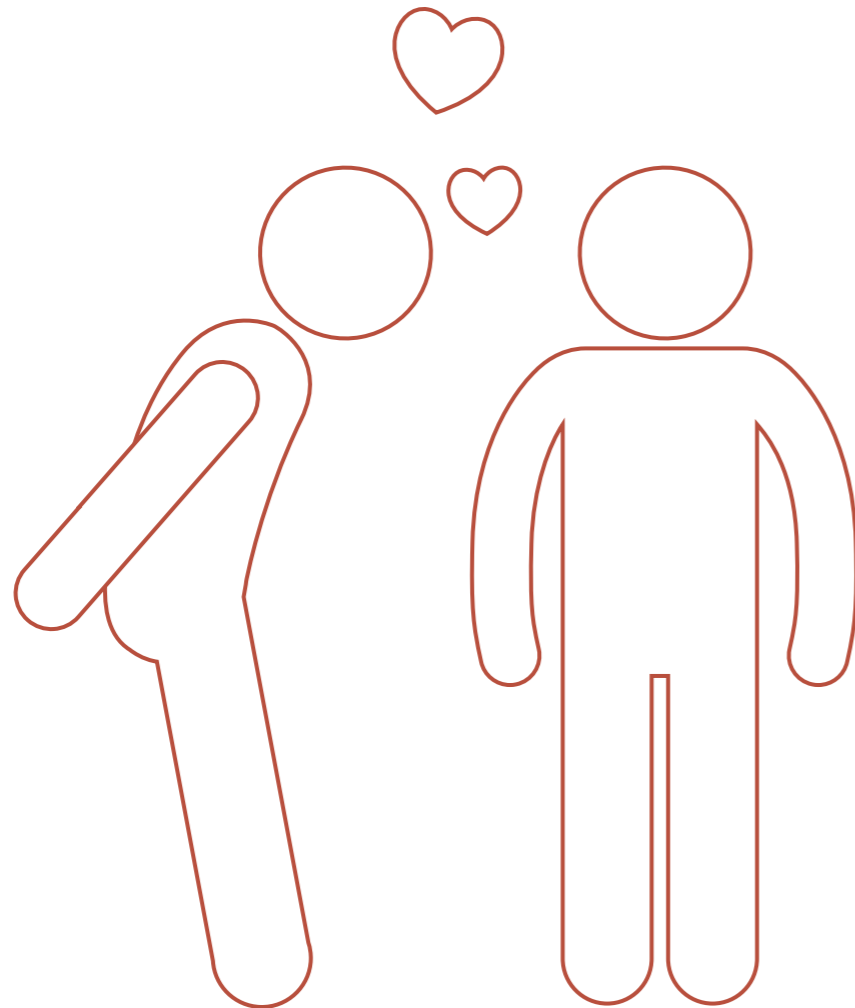
beskyttelse – kombineres med den almindelige navne- og adressebeskyttelse jf. CPR-lovens § 28, stk. 1, som i særlige tilfælde kan tildeles for længere tid end ét år.

Det er vigtigt, at de organisatoriske rammer omkring håndteringen af borgere under særlig adressebeskyttelse hviler på et godt og veltilrettelagt fundament i kommunen. Det er afgørende for, at beskyttelsen af borgere bliver reel. Kommunen kan derfor med fordel udpege et særligt team eller en ledende medarbejder til at håndtere sager om særlig adressebeskyttelse.

For mere viden: <https://www.cpr.dk/cpr-nyt/nyhedsarkiv/2015/apr/orientering-vedroerende-saerlig-adressebeskyttelse-20152/>

Psykologbehandling til børn, der kommer med mor på krisecenter

Ifølge SEL § 109, stk. 8 skal alle børn, der ledsager deres mor på et kvindekrisecenter, tilbydes psykologbehandling. Tilbuddet skal iværksættes under selve opholdet eller umiddelbart i forlængelse heraf. Behandlingen skal udføres af en autoriseret psykolog og skal vare mellem fire og ti timer.



Mandecentre

For mænd, der er udsat for æresrelaterede konflikter, kan konflikten udløses ved, at han fx modsætter sig et ægteskab, eller hvis han fx er homoseksuel. Mænd kan ligeledes have brug for sikkerhed og beskyttelse, samt rådgivning efter SEL § 12a. Hertil kommer, at kommunen efter SEL § 110 skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig, og som har behov for både botilbud og tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp.

Dette ophold kan for mænd finde sted på et mandecenter. Her kan det eksempelvis være et af de fem centre, som er del af *Mandecentret*. Mandecentret tilbyder også botilbud efter SEL § 110. Som ved kvindekrisecentrene er det lederen af bostedet, der træffer afgørelse om optagelse og udskrivning af bostedet. Også her kan optagelse ske ved egen henvendelse eller efter henvisning fra offentlige myndigheder.

På bosteder under SEL § 110 er det ikke muligt at blive anonymt indskrevet som ved kvindekrisecentrene. Her gælder dog reglen om særlig adressebeskyttelse, som politiet kan benytte jf. CPR-lovens § 6.

For mere viden om tabu om homoseksualitet kontakt:
Sabaah: <http://sabaah.dk/>
Sex og Samfund: <http://www.sexogsamfund.dk/>

Ingen psykologbehandling til eventuelle børn

Der er ikke i SEL § 110 pligt eller mulighed for at yde psykologbistand til medfølgende børn. Skal psykologbistand ydes til et medfølgende barn, må dette eventuelt

ske efter en konkret vurdering efter SEL § 52, stk. 3, nr. 3, dvs. efter udfærdigelse af en børnefaglig undersøgelse samt en handleplan.

Personer med midlertidigt ophold, der er knyttet til ægtefællens ophold

Udlændingestyrelsen kan undlade at inddrage eller nægte at forlænge en opholdstilladelse, hvis grunden til, at samlivet ophører, er, at ægtefællen eller samleveren har været udsat for vold, misbrug eller anden overlast fra en anden ægtefælle. Også grov psykisk vold er omfattet.

For at det kan blive aktuelt at bevare en opholdstilladelse i denne situation, skal det dokumenteres eller sandsynliggøres, at personen eller dennes barn har været udsat for vold, misbrug eller lignende, og at dette er den reelle årsag til, at samlivet er ophørt. Derudover skal der foretages en vurdering af, hvorvidt det vil være særligt belastende for personen at få inddraget eller nægtet opholdstilladelsen forlænget.

Vold, misbrug eller lignende kan dokumenteres ved en politirapport (hvis volden har været anmeldt til politiet), udtalelser fra de sociale myndigheder eller andre, rapporter fra skadestuer, praktiserende læger og krisecentre.

Udlændingestyrelsen skal også foretage en vurdering af, om der er forhold, der gør, at inddragelse eller nægtelse af forlængelse af opholdstilladelsen vil være særligt belastende for personen. Det kan fx være tilfældet, hvis vedkommende har børn, som bor i Danmark, eller hvis personen vil stå i en meget svær social situation ved at

vende tilbage til hjemlandet, fx risiko for udstødelse i hjemlandet på grund af ægteskabets ophør. Der tages desuden hensyn til, hvor længe personen har boet i Danmark, og hvor velintegreret denne er i Danmark.

To årsophold i Danmark eller mere frem til samlivsophævelsen, vil som udgangspunkt være tilstrækkeligt til, at opholdstilladelsen bevares.

Ved mindre end to års ophold i Danmark vil personen kunne bevare opholdstilladelsen, hvis denne har tilstrækkelig tilknytning til Danmark.

Kontakt Udlændingestyrelsen: <https://www.nyidanmark.dk/>

Målgruppen for retten til hjælp efter serviceloven

En udlænding med processuelt ophold, fx en asylansøger, der efter udlændingelovens regler har ret til at opholde sig her i landet, mens vedkommendes ansøgning om opholdstilladelse behandles, har et lovligt ophold her i landet og har derfor ret til hjælp efter servicelovens bestemmelser. SEL § 2, stk. 1 lyder: "Enhver, der opholder sig lovligt her i landet, har ret til hjælp efter denne lov". Serviceloven omfatter således også asylansøgere og andre med processuelt ophold, ligesom den også omfatter udlændinge med gyldig opholdstilladelse i Danmark.

Læs mere om servicelovens anvendelsesområde i forhold til asylansøgere og udlændinge uden lovligt ophold her: <http://socialministeriet.dk/media/15694/brev-til-kommunerne-meddelelse-om-servicelovens-anvendelsesomraade-i-forhold-til-asylansoegere-og-udlaendinge-uden-lovligt-ophold.pdf>

Finansiering af hjemrejse ved ufrivilligt udlandsophold på grund af æresrelaterede konflikter

Ufrivillige ophold i udlandet på grund af æresrelaterede konflikter dækker over genopdragsrejser, ufrivillig rejse for at blive tvangsforlovet, tvangsgift eller for kvinders vedkommende kønslemlæstet. De kan også omfatte tilfælde, hvor en borger forhindres i at rejse hjem til Danmark, eller tilfælde hvor en borger sendes til eller efterlades i et land, fordi han eller hun ifølge familiens, netværkets eller ægtefællens opfattelse har krænket deres ære.

Det fremgår af BEK nr. 91 af 02/02/2018, at Udenrigsministeriet eller en kommunalbestyrelse i 2018 kan betale for hjemtransport af personer over 18 år med lovligt opholdsgrundlag i Danmark. Dette kræver, at de opholder sig ufrivilligt i udlandet som følge af genopdragsrejse, tvangsægteskab, tvungen forlovelse eller religiøs vielse, eller som følge af anden æresrelateret konflikt, og at personen ikke selv har råd til helt eller delvist at betale for hjemrejsen. Af bekendtgørelsens § 3, stk. 5 fremgår det, at der kan ydes refusion af udgifter på op til 15.000 kr. per person.

Læs om puljevejledningen her: <http://uim.dk/puljer/aktuelle-puljer/kompensation-for-udgifter-til-hjemtransport-ved-ufrivilligt-ophold-i-udlandet-pa-grund-af-aeresrelaterede-konflikter>

Udenrigsministeriets vagttjeneste/Borgerservice:
33 92 11 12 (døgntelefon)

DEL 3 Bilag

Handleplan og opfølgning

1. Barnet/den unge

Navn	CPR-nr.	Journalnummer • KLE 27.24.00 Særlig støtte til børn og unge i almindelighed
Moderens navn	Dato 14-09-2017	Versionsnr. 1
Faderens navn	Sagsbehandler	

2. Faglig vurdering af barnets/den unges forhold

Ud fra de beskrivelser X giver af sin opvækst i Syrien, hvor hun har følt sig misforstået og følt sig som familiens sorte får, samt oplevet der ikke blev lyttet til hende, når hun forsøgte at fortælle om seksuelle krænkelser, er det rådgivers vurdering, at forældrene ikke har været i stand til at give X den rette tryghed og omsorg. Forældrene har derimod givet hende følelsen af selv at være skyld i de ting, hun er blevet udsat for. Ud fra de beskrivelser, X giver om hendes liv i Danmark, hvor hun har haft en selvskadende adfærd, samt har haft store humørsvingninger og været tiltagende trist, uden at hendes mor har reageret på dette, er det rådgivers vurdering, at mor ikke har været i stand til at reagere på X adfærd og give hende den rette støtte, tryghed, omsorg og hjælp.

På baggrund af de fortællinger, X fortæller om, hvordan vold har været en del af hendes opvækst siden hun var 8 år, og mor ingen erkendelse har af dette, eller udviser lyst eller evne til at ændre opdragelsesformen, er det

rådgivers vurdering, at X sundhed og udvikling er i åbenbar risiko, hvis hun skal bo hos mor/forældrene.

Rådgiver er opmærksom på, at der er en kulturel forskel på, hvordan man opdrager børn i Danmark og i Syrien, og at det er svært for forældre fra en anden kultur at ændre deres måde at opdrage børn på, til en opdragelse hvor vold og afstraffelse ikke indgår i opdragelsen.

Rådgiver er dog ligeledes opmærksom på, at mor ikke udviser erkendelse af, at efter dansk lovgivning og i en dansk kontekst er denne opdragelsesform ikke lovlig eller acceptabel. Mor udviser ikke erkendelse af, at hun har brug for støtte til at ændre sin måde at opdrage på.

Yderligere er der tegn på, at mor ikke vil være i stand til at modstå sine søskendes meninger og holdninger om, hvordan hun skal opdrage X.

Dette bekræftes af de to risikovurderinger, der er lavet af etnisk konsulentteam, som begge gange vurderer at: "Der er ingen tegn på, at X familie vedstår sig, at ære spiller en central rolle, og at de i forlængelse heraf benægter at have udsat X for social kontrol, æresrelateret vold, trusler om tvangsægteskab, hjemsendelse og æresdrab.

Det vurderes således som særdeles tvivlsomt på nuværende tidspunkt, at iværksættelse af familiebehandling med henblik på evt. hjemgivelse ville kunne skabe forandringer i X familie. Det kan tværtimod tænkes, at iværksættelse af familiebehandling vil virke krænkende på X, hvis familien vedbliver at benægte at have et ansvar for og en andel i, hvorfor X ikke ønsker at bo hjemme."

På baggrund af den børnefaglige undersøgelse og de oplysninger, der er kommet frem via de to risikovurderinger, der er lavet af etnisk konsulentteam, er det rådgivers vurdering, at:

X sundhed, udvikling og trivsel er i åbenbar risiko, hvis ikke der fortsat etableres foranstaltning efter § 52.

Det er vurderingen, at mor pga. begrænsede personlige ressourcer og manglende evne til at modsige sin familiens krav om, at hun skal slå X som en del af opdragelsen, ikke kan give X tilstrækkelig omsorg og støtte i dagligdagen, eller sikre hende den ro, tryghed og forudsigelighed, som hun har brug for. Det er rådgivers vurdering, at X sundhed, udvikling og trivsel kun kan sikres ved en fortsat anbringelse, og at der jf. risikovurderingen er behov for en anonymisering af anbringelsesstedet. Et evt. samvær med X og mor bør være overvåget, jf. risikovurdering dateret den 18. maj 2016.

29.08.17: Vurdering ifm. tillæg til den børnefaglige undersøgelse: X sundhed og udvikling er fortsat i fare. Seneste risikovurdering af 4. september 2017 vurderer, at der fortsat er et højt trusselsniveau i familien. Derudover viser den psykologiske undersøgelse, at X er traumatiseret og tilknytningsforstyrret i sådan en grad, at det er behandlingskrævende. Det er vurderingen, at X fortsat har behov for at være anbragt uden for hjemmet, og at hun under sin anbringelse har behov for at modtage behandling for sin tilknytningsforstyrrelse og traumatisering.

3. Formål og forventet indsats

Formålet er at bringe X i sikkerhed fra sin familie, samt at behandle X for hendes traumatisering og tilknytningsforstyrrelse.

4. Indsatsens forventede varighed

Indsatsen forventes at vare barndommen ud.

Barnets/den unges behovsområder – konkrete mål

5. Sundhedsforhold

Udækkede behov

- X udviser til tider en grænseoverskridende adfærd overfor mænd. Hun virker til at blive fornærmet, når hun korrigeres i denne adfærd.
- X har udfordringer med dysfunktionelle personlighedstræk.
- X har svært ved at håndtere og styre sine følelser, dette kommer til udtryk ved b.la. pludselige humørsvingninger og manglende evne til at håndtere disse.
- X har tendens til sort-hvid tænkning, ting og personer omkring hende bliver kategoriseret som enten gode eller dårlige. Denne tendens ses også i hendes egen identitetsfølelse, hvor hun føler sig splittet mellem at være en god og en dårlig person.
- X fortæller om en opvækst hvor hun er blevet slået og udsat for seksuelle krænkelser.
- X føler sig ikke forstået eller mødt, når hun har forsøgt at fortælle sin mor om de seksuelle krænkelser.
- X fortællinger tyder på, hun ikke har haft en sikker tilknytning til sin mor eller en anden omsorgsperson igennem opvæksten. X efterlyser ofte en person, hun kan tale med i håb om at kunne få den omsorg, hun har savnet. X fremstår desperat for at få den omsorg, hvilket kan medføre, at hun kan have en urealistisk forventning til nye relationer.
- X har, ifølge hende selv, en historik med selvskadende adfærd, hvor hun har skåret i sig selv. 29.08.17 nye udækkede behov ifm. tillæg til den børnefaglige undersøgelse: - Den psykologiske udredning viser, at X er traumatiseret og dette traume blokerer for hendes indlæringsmuligheder, samt blokerer for muligheden for at arbejde med hendes tilknytningsforstyrrelse.

Mål

- Målet er, at X bliver behandlet for sin tilknytningsforstyrrelse og traumatisering. Når behandlingen begynder at virke, forventes det, at der vil kunne ses forbedringer ift. de ovenfor beskrevne udækkede behov, herunder:
- Mindre grænseoverskridende adfærd
 - Mere stabilt humør
 - Mere nuanceret tænkning
 - Ingen selvskadende adfærd

Ansvar, konkrete aftaler m.v.

Anbringelsesstedet har ansvaret for, at X får den pædagogiske behandling, hun har brug for jf. psykologens anbefalinger ift. hendes tilknytningsforstyrrelse. Traumebehandlingen foregår ved en ekstern psykolog med speciale indenfor traumebehandling.

Beskrivelse af målopfyldelse

Opfyldelsesgrad

6. Skoleforhold og læring

Udækkede behov

- X har indlæringsvanskeligheder
- X er traumatiseret, det blokerer for hendes indlæring
- X har ringe selvindsigt ift. hendes evner og udfordringer
- X er ikke blevet bedre til dansk i løbet af de sidste 20 måneder

Mål

Det overordnede mål er, at X bliver undervisningsparat og i stand til at tillære sig ny viden, herunder at lære mere dansk og komme på et mere alderssvarende fagligt niveau.

Ansvar, konkrete aftaler m.v.

Skolen
Anbringelsesstedet
Traumepsykologen

Beskrivelse af målopfyldelse

Opfyldelsesgrad

7. Fritidsforhold og venskaber

Udækkede behov

- X har svært ved at danne og bevare relationer
- X bliver meget påvirket af ydre uro, hun har brug for at blive skærmet fra ydre stimuli.

Mål

Målet er at give X de bedste forudsætninger for at indgå i relationer, herunder at:

- Skærme X mest muligt fra ydre uro, både fysisk og uro fra telefonen/socialt medier
- Hjælpe X til indre ro, herunder at støtte X i at få et stabilt blodsukker (mange små måltider i løbet af en dag)
- Hjælpe X til en god nattesøvn.

Ansvar, konkrete aftaler m.v.

X to primære pædagoger på anbringelsesstedet, der skal arbejde mentaliseringsbaseret med hende og kunne tilgå hende som en 15-årig pige, der følelsesmæssigt er som en 4-årig. Traumepsykologen, der også yder kropsbehandling.

Beskrivelse af målopfyldelse

Opfyldelsesgrad

8. Udvikling og adfærd

Udækkede behov

- X har behov for hjælp til at aflæse sociale kontekster, så ikke hun virker intimiderende på andre
- X har behov for hjælp til at korrigere sin adfærd overfor det modsatte køn, så ikke hun får en seksuel grænseoverskridende adfærd overfor mænd
- X har behov for støtte til at afstemme sine følelsesmæssige reaktioner, således at de bliver mere alderssvarende
- X har behov for at opnå viden om erfaring med en anden opdragelsesform, der ikke indeholder vold, trusler og straf, da der ellers er risiko for, hun bringer denne opdragelsesform med sig i hendes evt. forældreskab
- X har brug for støtte til at modstå hendes mors manipulationer 29.08.17 nye udækkede behov ifm. tillæg til den børnefaglige undersøgelse:
- X er traumatiseret og tilknytningsforstyrret i en behandlingsmæssig grad

Mål

Det overordnede mål er, at X bliver behandlet for sin traumatisering og tilknytningsforstyrrelse. Efterhånden som behandlingen virker, skal der gerne kunne ses en forbedring ift. de ovenfor beskrevne udækkede behov. Herunder:

- At X bliver bedre til at danne og bevare relationer
- At X ikke udviser seksuel grænseoverskridende adfærd overfor mænd
- At X udviser alderssvarende følelsesmæssige reaktioner
- At X udviser kendskab til og accept af opdragelsesformer, der ikke indebærer vold, afstraffelse og social kontrol
- At X bliver i stand til at modstå sin mors manipulation, eller i hvert fald bliver bedre til at gennemskue den

Ansvar, konkrete aftaler m.v.

Anbringelsesstedet har det overordnede ansvar for at X modtager den rette pædagogiske tilgang ift. de anbefalinger, psykologen har givet. Traumebehandling tilkøbes ved ekstern psykolog med speciale indenfor traumebehandling.

Beskrivelse af målopfyldelse

Opfyldelsesgrad

9. Familierelationer

Udækkede behov

- X føler sig ikke tilpas i sin familie
- X føler ikke, hun kan stole på sin mor og sin familie
- X har en oplevelse af, at hun ikke kan fortælle sin mor om ubehagelige ting, der er sket for hende
- X er bange for at blive isoleret, hvis hun skal hjem og bo igen. Hun er bange for, familien ikke vil lade hende gå i skole eller komme ud blandt andre, da de vil frygte, om hun igen fortæller, at hun bliver slået derhjemme.
- X er, siden hun var 8 år, blevet slået af sine forældre og af deres familier. Hun har tilpasset sig den opdragelsesform så meget, at hun ikke længere er bange for at blive slået, da hun er vant til det. 29.08.17 nye udækkede behov ifm. tillæg til den børnefaglige undersøgelse:
- X har ikke kunnet overholde afgørelsen om afbrudt kontakt, hun opsøger sin familie over sociale medier, og hun har været stukket af fra anbringelsesstedet for at besøge sine forældre.
- X har et urealistisk billede af, hvordan forholdene i forældrenes hjem er.

Mål

Målet er, at X får realitetstestet forholdene i familien, med det sigte, at hun fremadrettet bliver bedre til at passe på sig selv.

Ansvar, konkrete aftaler m.v.

X i samarbejde med anbringelsesstedet.

Beskrivelse af målopfyldelse

Opfyldelsesgrad

10. Kommentarer til handleplan, herunder partshøring

Barnet/den unge
Holdning til handleplan og indsats (samt evt. begrundelse for manglende partshøring/børnesamtale)
Dato for partshøring/børnesamtale
Forældrene
Holdning til handleplan og indsats (samt evt. begrundelse for manglende partshøring/børnesamtale)
Fælles/moderen - Dato for partshøring
Faderen - Dato for partshøring

11. Underskrifter

<input type="checkbox"/> Handleplanen er færdiggjort	Dato
<input type="checkbox"/> Handleplanen er en revision af tidligere handleplan af	Dato
Kommune	Dato og underskrift – forældremyndighedsindehaver
Sagsbehandler	
Telefonnummer	Dato og underskrift – forældremyndighedsindehaver
E-mail	
Dato og underskrift – sagsbehandler	Dato og underskrift – den unge over 15 år

Kontaktliste

Børns Vilkår: <https://bornsvilkar.dk/>

Etnisk Safehouse: <https://etnisk-safehouse.dk/>

Etnisk Ung: <http://www.etniskung.dk/>

Landsorganisation af kvindekrisecentre:
<http://www.lokk.dk/>

Mandecentre: <http://mandecentret.dk/>

Politi: <https://www.politi.dk/da/servicemenu/forside/>

RED-Safehouse: <http://red-safehouse.dk/>

Rosenly: <http://sanktlukas.dk/rosenly/>

Sabaah: <http://sabaah.dk/>

Safebase: kontakt@safebase.dk

Safehouse Jylland: <http://www.safehouse-jylland.dk/>

Sex og Samfund: <http://www.sexogsamfund.dk/>

Styrelsen for International Rekruttering og Integrations
rejsehold: aere@siri.dk

Udenrigsministeriets vagttjeneste/Borgerservice:
33 92 11 12 (døgntelefon)

Udlændingestyrelsen: <https://www.nyidanmark.dk/>

VISO: <https://socialstyrelsen.dk/viso/udvalgte%20indsatsomraader/aeresrelaterede-konflikter>

